

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
OBCHODNÁ FAKULTA

Evidenčné číslo: 102004/B/2023/36145173756324868

**ZACHOVÁVANIE TRADIČNÝCH REMESIEL
PRE BUDÚCE GENERÁCIE**

Bakalárska práca

2023

Kristína Ligačová

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
OBCHODNÁ FAKULTA

**ZACHOVÁVANIE TRADIČNÝCH REMESIEL
PRE BUDÚCE GENERÁCIE**

Bakalárska práca

Študijný program: podnikanie v cestovnom ruchu a službách
Študijný odbor: ekonómia a manažment
Školiace pracovisko: katedra cestovného ruchu
Vedúci záverečnej práce: doc. Ing. Paulína Krnáčová, PhD.

Bratislava 2023

Kristína Ligačová

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala samostatne, a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum:

.....

Kristína Ligačová

Pod'akovanie

Touto cestou by som chcela pod'akovať mojej vedúcej bakalárskej práce, doc. Ing. Paulíne Krnáčovej, PhD., za odborné usmernenia a pomoc pri spracovávaní záverečnej práce.

Dátum:

.....

Kristína Ligačová

Abstrakt

LIGAČOVÁ, Kristína: *Zachovávanie tradičných remesiel pre budúce generácie*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Obchodná fakulta; Katedra cestovného ruchu. – Vedúci záverečnej práce: doc. Ing. Paulína Krnáčová, PhD. – Bratislava: OF EU, 2023, 47 s.

Cieľom záverečnej práce bolo na základe výsledkov realizovaného prieskumu povedomia o tradičných remeslách u generácie Z navrhnúť odporúčania na ich zatraktívnenie a zvýšenie povedomia o nich. Práca je rozdelená do 4 kapitol. Obsahuje 22 grafov, 1 obrázok a 1 prílohu. Prvá kapitola je venovaná problematike tradičných remesiel z pohľadu súčasných opatrení na ochranu remesiel. V druhej kapitole je definovaný základný cieľ, čiastkové ciele a výskumné otázky. V ďalšej časti sú charakterizované metódy využité pri spracovávaní záverečnej práce a objekt skúmania predkladanej práce. Záverečná kapitola sa zaoberá vyhodnotením výsledkov realizovaného prieskumu a návrhmi odporúčaní na zvýšenie povedomia o tradičných remeslách a ich zatraktívnenie pre generáciu Z.

Kľúčové slová:

tradičné ľudové remeslá, ochrana tradičných remesiel, nehmotné kultúrne dedičstvo, generácia Z

Abstract

LIGAČOVÁ, Kristína: *Preservation of Traditional Crafts for Future Generations*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of Commerce; Department of Tourism. – Advisor: Assoc. Prof. Dipl. Ing. Paulína Krnáčová, PhD. – Bratislava: OF EU, 2023, 47 pp.

The aim of the final thesis was to propose recommendations for making traditional crafts more attractive and increasing their awareness based on the results of the survey of the awareness of traditional crafts among Generation Z. The thesis is divided into 4 chapters. It contains 22 graphs, 1 picture and 1 appendix. The first chapter is devoted to the issue of traditional crafts from the point of view of current measures for the protection of crafts. The second chapter defines the main goal, sub-goals and research questions. The next part characterizes the methods used in the compiling of the thesis and the object of research. The final chapter deals with the evaluation of the conducted research results. Thesis results in recommendations for increasing the awareness of traditional crafts and making them more attractive for Generation Z.

Key words:

traditional crafts, protection of traditional crafts, intangible cultural heritage, generation Z

Obsah

ÚVOD.....	10
1 SÚČASNÝ STAV RIEŠENEJ PROBLEMATIKY DOMA	
A V ZAHRANIČÍ	11
1.1 STRUČNÁ HISTÓRIA TRADIČNÝCH ĽUDOVÝCH REMESIEL	11
1.2 KLASIFIKÁCIA A DRUHY TRADIČNÝCH REMESIEL	13
1.2.1 Remeslá ako súčasť kultúrneho dedičstva	14
1.3 REMESLÁ A ICH VÝZNAM PRI ROZVOJI CESTOVNÉHO RUCHU	16
1.3.1 Podujatia venované tradičným remeslám	17
1.4 OCHRANA TRADIČNÝCH REMESIEL	18
1.4.1 Inštitucionálna ochrana tradičných remesiel vo svete	18
1.4.2 Inštitucionálna ochrana tradičných remesiel na Slovensku	20
1.4.3 Legislatívna ochrana tradičných remesiel na Slovensku	22
2 CIEĽ PRÁCE.....	24
3 METODIKA PRÁCE A METÓDY SKÚMANIA.....	25
3.1 CHARAKTERISTIKA OBJEKTU SKÚMANIA - GENERÁCIE Z	27
4 VÝSLEDKY PRÁCE A DISKUSIA	28
4.1 VNÍMANIE A POSTOJ GENERÁCIE Z K TRADIČNÝM REMESLÁM.....	28
4.2 NÁVRHY A ODPORÚČANIA	40
ZÁVER	43
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY.....	44
PRÍLOHA Č. 1	48

Zoznam grafov

Graf č. 1: Pohlavie respondentov

Graf č. 2: Klasifikácia respondentov podľa kraja

Graf č. 3: Záujem o tému tradičných remesiel

Graf č. 4: Znalosť tradičných slovenských remesiel

Graf č. 5: Najznámejšie remeslá

Graf č. 6: Zdroj vedomostí o remeslách

Graf č. 7: Interakcia, skúsenosť s remeslom

Graf č. 8: Najčastejšie skúšané remeslá

Graf č. 9: Najčastejšie miesta skúšania remesiel

Graf č. 10: Záujem o naučenie sa remesla

Graf č. 11: Druhy remesiel, o ktoré je najväčší záujem sa naučiť

Graf č. 12: Návštevnosť podujatí spojených s tradičnými remeslami

Graf č. 13: Záujem o učenie sa remesla počas dovolenky

Graf č. 14: Hodnotenie nápadu vytvorenia remeselného kempu

Graf č. 15: Názor respondentov na tradičné remeselné výrobky

Graf č. 16: Postoj respondentov voči zachovávaniu tradičných remesiel pre budúce generácie

Graf č. 17: Vedomosť respondentov o zápise drotárstva a modrotlače v UNESCO

Graf č. 18: Znalosť ÚĽUV-u

Graf č. 19: Informovanosť o kurzoch Škola remesiel organizovaných ÚĽUV-om

Graf č. 20: Stretnutie sa s reklamou súvisiacou s tradičnými remeslami

Graf č. 21: Atraktivnosť témy tradičných remesiel z pohľadu generácie Z

Graf č. 22: Dostatočnosť propagácie tradičných remesiel z pohľadu generácie Z

Úvod

Tradičné remeslá majú významné miesto v našom kultúrnom živote. Sú originálnou súčasťou nášho kultúrneho dedičstva a prispievajú k rozmanitosti a bohatstvu spoločnosti. Boli prenášané z jednej generácie na druhú a tvorili neodmysliteľnú súčasť života našich predkov. Avšak v dnešnej dobe, vplyvom modernizácie a s príchodom nových technológií, čelia tradičné remeslá výzvam ako ich zachovať pre budúce generácie. Remeslá si preto vyžadujú osobitnú a odbornú ochranu.

Cieľom bakalárskej práce je na základe prieskumu povedomia o tradičných remeslách u generácie Z navrhnúť odporúčania na ich zatraktívnenie a zvýšenie povedomia o nich. V teoretickej časti práce poukazujeme na význam zachovávania tradičných remesiel pre budúce generácie ako dôležitej súčasti našej kultúry. Identifikujeme súčasné existujúce iniciatívy a opatrenia na ich ochranu na národnej i medzinárodnej úrovni a zaoberáme sa aj ich významom pre rozvoj cestovného ruchu.

V rámci aplikačnej časti práce sme realizovali prieskum, ktorým sme chceli zistiť úroveň povedomia generácie Z a jej postoj k tradičným remeslám. Prieskum je zameraný na generáciu Z, nakoľko je mladou generáciou, ktorá má potenciál pokračovať v udržiavaní tradičných remesiel nažive. Na základe výsledkov tohto prieskumu sme následne spracovali návrhy a odporúčania na zvýšenie povedomia generácie Z o tradičných remeslách a podporili tak ich udržateľnosť pre budúce generácie.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

V prvej kapitole bakalárskej práce sa zameriavame na súčasný stav problematiky tradičných remesiel. Opisujeme stručný vývoj tradičných remesiel a klasifikujeme ich druhy. Zameriavame sa na tradičné remeslá a ich význam pri rozvoji cestovného ruchu a venujeme sa tiež zachovávaniu remesiel z pohľadu inštitucionálnej i legislatívnej ochrany.

1.1 Stručná história tradičných ľudových remesiel

V *Encyklopédii ľudovej kultúry Slovenska* (1995) nájdeme definíciu remesla ako: „špecializovaná nepoľnohospodárska malovýroba založená na ručnej práci výrobcu vlastnými nástrojmi, vyžadujúca primeranú inštitucionálne získanú odbornú kvalifikáciu a spoločensko-stavovskú organizovanosť.“

Dejiny remesla na Slovensku sú neobyčajne bohaté. Remeslo zohralo nemalú úlohu v dejinách materiálnej kultúry našej vlasti. Keďže na našom území boli dostupné suroviny ako kameň, hlina, koža, rudy, drevo či rastlinné vlákna, rozširovali sa postupne výrobné činnosti, ktoré by sme mohli označiť ako remeslo (Michalides, 1980).

Vypelost' remesla na Slovensku počas niekoľkých storočí feudalizmu hlboko poznačila celý spoločensko-hospodársky život na našom území (Špiesz, 2021).

Okolo 9. storočia sa remeslo výrazne odčlenilo od poľnohospodárstva. Najrozvinutejšími boli kováčstvo, hrnčiarstvo a šperkárstvo. (Juráková - Verešová, 2014).

V mestách sa remeselníci postupne začali združovať do stavovských organizácií – cechov, ktorých úlohou bolo predovšetkým chrániť ich umenie. Neskôr sa začali zakladať aj rôzne remeselnícke školy.

V 19. storočí, následkom kapitalistickej výroby, rozkladu dovtedajších sociálnych a hospodárskych pomerov v cechoch a mechanizácie výrobného procesu, prenikali remeslá vo väčšom rozsahu do vidieckeho prostredia (Špiesz, 2021). So životom dedinského ľudu sa najužšie spájala **ľudovo-umelecká výroba**, ktorá sa postupne formovala ako remeslo a domácka výroba (Majling, 2004).

Paličková-Pátková (1992) ľudovo-umeleckú výrobu ako „*zhotovovanie úžitkových i dekoratívnych predmetov, pri výrobe ktorých prevažuje ručná práca*

a domáce, prírodné suroviny.“ Od mestských remesiel sa odlišovala organizačne, ale aj z hľadiska technického pokroku. Vynikala však výtvarnou hodnotou.

Ľudová výroba zahŕňa využitie materiálov ako hlíny, kameňa, kovu, dreva, vlny, rohoviny, kože, skla a podobne. Od svojho vzniku mala sezónny charakter a väčšinou ju vykonávali roľníci, ktorí v zimných mesiacoch vyrábali rôzne nástroje, pomôcky, odevy a iné veci potrebné pre seba alebo svoje okolie (Majling, 2011). Medzi ľudových výrobcov patrili tiež dedinskí špecialisti vyrábajúci za naturálnu alebo peňažnú odmenu aj pre ostatných dedinčanov i remeselníci organizovaní na báze cechových spoločenstiev (Paličková-Pátková, 1992).

Technologické poznatky, ako aj nástroje a náradie, ktoré boli súčasťou domácej výroby sa prenášali a osvojovali predovšetkým medzigeneračnou komunikáciou v lokálnom spoločenstve. Odovzdávali sa primárne v rámci rodiny prípadne príbuzenstva postupným zapájaním detí do výrobného procesu (Kiripolský, 1997).

Úžitkovosť výrobkov bola od počiatku spätá s umeleckým prejavom tvorcov. Hodnoty tejto tvorby sa dostali do pozornosti slovenskej inteligencie prvýkrát v období národného obrodenia v 18. – 19. storočí, kedy boli uznávané ako najvlastnejší prejav slovenského národa. Spoločne s týmito názormi sa predmety ľudového umenia začali šíriť aj mimo prostredia ich vzniku. Začali sa organizovať výstavy a predaj ľudovoumeleckých výrobkov, vznikli rôzne spolky a inštitúcie ako Izabella či Lipa.

Po druhej svetovej vojne sa postavenie tradičnej výroby výrazne zmenilo. Následkom industrializácie, orientácie poľnohospodárstva na veľkovýrobu a kolektivizácie začala malovýroba postupne zanikať. Aj napriek priemyselnej orientácii však nezanikla úplne a medzi obyvateľmi naďalej fungovala. Dokonca sa do popredia dostával práve jej kultúrny, estetický a výtvarný význam. Komplexnú starostlivosť o ľudovo-umeleckú výrobu vtedy prevzalo Ústredie ľudovej umeleckej výroby. (Paličková-Pátková, 1992).

Nesmieme zabúdať, že z tisícročnej vyspelosti remeselnej výroby na našom území sa mnoho prenieslo aj do života našej dnešnej vyspelej spoločnosti (Spiesz, 2021).

Hoci sa v posledných päťdesiatich rokoch tradičná výroba postupne transformovala a tradičné remeslá boli nahradené sériovou výrobou, remeselné spracované výrobky majú stále veľkú hodnotu pre zákazníkov zameriavajúcich sa na kvalitu a udržateľnosť. Okrem tradičného ľudového remesla sa v posledných rokoch objavilo aj tzv. „nové remeslo“, ktoré sa zvyčajne spája s ekologickými a sociálnymi

inováciami. Jeho produkty môžeme vidieť na rôznych mestských trhoch a festivaloch vedľa tradičných výrobkov.

Dnes sa tradičné remeslá presadzujú hlavne svojou originalnosťou. Presunuli sa skôr do umeleckej sféry, kde profesionáli tradičnými technikami vytvárajú exkluzívny až luxusný tovar (Kotradyová - Borysko, 2021). Pre spotrebiteľov znamenajú pôvodné výrobky nielen praktický úžitok ale aj tradičnú hodnotu, pretože nesú odkaz niekoľkých storočí.

Remeslo by sme preto mali vnímať ako ničím nenahraditeľnú tradíciu, ktorá si vyžaduje všestrannú odbornú starostlivosť a dohľad na dodržiavanie pôvodných techník, pracovných postupov a ozdobných vzorov. Ak sa má na všetko, čo bolo doteraz pozitívne, aktívne nadviazať, je potrebné osloviť mladú generáciu (Mikolaj, 1996).

1.2 Klasifikácia a druhy tradičných remesiel

Existuje veľké množstvo tradičných ľudovoumeleckých remesiel. Najčastejšie sa delia podľa materiálu, ktorý sa pri výrobe používa. Uvádzame klasifikáciu tradičných remesiel podľa autorky Hvizdovej (2020):

- Drevo: debnárstvo, kolárstvo, korytárstvo, rezbárstvo, stolárstvo, šindliarstvo, tesárstvo, tokárstvo, vareškárstvo, výroba štiepaním vareného dreva,
- Hlina: džbáňkarstvo, hrnčiarstvo, kachliarstvo,
- Hračky: bábkarstvo, hračkárstvo,
- Hudobné nástroje: husliarstvo, píšťalkárstvo,
- Kov: drotárstvo, kováčstvo, nožiarstvo, prackárstvo, zvonkárstvo, valaškárstvo,
- Koža: brašnárstvo, čižmárstvo, obuvníctvo, remenárstvo, ševcovstvo,
- Pletivá: košíkárstvo, slamienkárstvo, výroba zo šúpolia,
- Rohovina: gombikárstvo, hrebenárstvo,
- Sklo: sklárstvo, sklomalíarstvo,
- Textil: čipkárstvo, háčkovanie, halenárstvo, klobučníctvo, krajčírstvo, modrotlačiarstvo, pletiarstvo, súkenníctvo, tkáčstvo, šnúrkarstvo, výroba kobercov, výšivkárstvo,
- Vlna: gubárstvo, papučiarstvo,
- Vosk: sviečkarstvo, voskárstvo,

- Ostatné: farbiarstvo, medovníkárstvo, papierníctvo, pekárstvo, pergameníctvo, šperkárstvo, uhliarstvo, výroba kraslíc.

1.2.1 Remeslá ako súčasť kultúrneho dedičstva

V súčasnosti môžeme súbor kultúrnych prejavov ľudskej spoločnosti nazývať kultúrne dedičstvo (Kmeco, 2006). Predstavuje akýsi životopis spoločnosti a jej kultúry, globálnej i lokálnej, to najcennejšie, čo charakterizuje spoločnosť (Lenovský, 2008).

Podľa Deklarácie Národnej rady Slovenskej republiky o ochrane kultúrneho dedičstva sú kultúrnym dedičstvom „hmotné a nehmotné hodnoty, hnutelné a nehnuteľné veci vrátane importovaných diel a myšlienok, ktoré našli na Slovensku uplatnenie.“ (Eliašová, 2001).

Pod pojmom kultúrne dedičstvo však nechápeme len kultúrne pamiatky v podobe historických stavieb, či kultúrnych predmetov. Mnoho kultúr na svete nemá materiálne pamiatky, no prežívajú a odovzdávajú sa z generácie na generáciu ústnou formou, ako príbehy, skúsenosti, rituály a remeselné zručnosti, ktoré môžeme označiť ako „nehmotné dedičstvo“ alebo „živé dedičstvo“. Na ochranu tejto zraniteľnej kategórie kultúrneho dedičstva bol v roku 2003 členskými štátmi UNESCO prijatý Dohovor na ochranu nehmotného kultúrneho dedičstva, podľa ktorého je nehmotné kultúrne dedičstvo charakterizované ako „postupy, stvárnenia, prejavy, poznatky, schopnosti, ako aj nástroje, predmety, artefakty a s nimi spojené kultúrne miesta, ktoré spoločenstvá, skupiny a v niektorých prípadoch jednotlivci pokladajú za súčasť svojho kultúrneho dedičstva. Do nehmotného kultúrneho dedičstva tak môžeme zaradiť:

- ústne tradície a prejavy,
- interpretačné umenie,
- spoločenské zvyky, rituály a slávnostné udalosti,
- poznatky a obyčaje súvisiace s prírodou a vesmírom,
- tradičné remeselníctvo.

Slovenská republika ratifikovala Dohovor na ochranu nehmotného kultúrneho dedičstva v roku 2006. Súčasťou jeho implementácie je aj predkladanie nominácií na zápis prvkov do Zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva, ktorý vedie UNESCO (UNESCO.SK, n.d.).

Zápis do Reprezentatívneho zoznamu nemotného kultúrneho dedičstva Slovenska predstavuje ocenenie a uznanie rôznych prvkov a praktík existujúcich v súlade s princípmi ľudských práv, podpory a vzájomnej úcty medzi kultúrnymi spoločenstvami, historickým ukotvením spoločenstiev a prostredím. V tomto zozname je aktuálne zapísaných 35 prvkov. Nájdeme v ňom početné zastúpenie tradičných remesiel ako drotárstvo či modrotlač a remeselných výrobkov ako napríklad Modranská majolika, kraslice z Polichnia, paličkovaná babková čipka, tylová paličkovaná čipka Myjavskej pahorkatiny, kyjatické hračky či črpáky (SEUK, 2023a).

Výzva na predkladanie nominácií je každoročne vyhlasovaná Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky. Návrhy na nomináciu môžu vypracovať jednotlivci i komunity nositeľov určitého javu ľudovej kultúry či živého dedičstva. Každá nominácia je posúdená v dvoch fázach odbornými komisiami. Následne Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky rozhodne o zápise prvku do Reprezentatívneho zoznamu nemotného kultúrneho dedičstva (SEUK, 2023b).

Vytváranie Reprezentatívneho zoznamu nemotného kultúrneho dedičstva Slovenska predstavuje základný stupeň tvorby Reprezentatívneho zoznamu nemotného kultúrneho dedičstva ľudstva UNESCO, v ktorom má Slovenská republika v súčasnosti zapísaných 9 prvkov (UNESCO.SK, n.d.):

- fujara – hudobný nástroj a jeho hudba,
- terchovská kultúra,
- gajdošská kultúra,
- bábkarstvo na Slovensku a v Čechách,
- horehronský viachlasný spev,
- modrotlač,
- drotárstvo,
- sokoliarstvo,
- tradície spojené s chovom koní Lipican.

Nemotné kultúrne dedičstvo si spoločenstvá a skupiny odovzdávajú z jednej generácie na druhú a neustále ho obnovujú v reakcii na okolité prostredie, prírodu i históriu. Týmto spôsobom získavajú pocit identity a kontinuity, podporujú tak rešpektovanie kultúrnej rozmanitosti a ľudskej tvorivosti. Podľa Dohovoru na ochranu nemotného kultúrneho dedičstva sa berie do úvahy len také nemotné kultúrne

dedičstvo, ktoré je v súlade s existujúcimi medzinárodnými nástrojmi na ochranu ľudských práv, s požiadavkami vzájomnej úcty medzi jednotlivcami a spoločnosťami, ako aj udržateľný rozvoj.

Tradičné remeslá ako súčasť kultúrneho dedičstva prinášajú obohatenie do života občanov a zohrávajú kľúčovú úlohu v kultúrnom a kreatívnom priemysle. Taktiež je zdrojom hospodárskeho rastu, zamestnanosti a sociálnej súdržnosti, s potenciálom na oživenie miestnych a vidieckych oblastí a podporu cestovného ruchu (Európska komisia, n.d.).

1.3 Remeslá a ich význam pri rozvoji cestovného ruchu

Tradičné remeslá ako súčasť kultúrneho dedičstva i tradičnej ľudovej kultúry nepochybne predstavujú potenciál pre rozvoj cestovného ruchu.

V súčasnosti sa stáva čoraz populárnejším trendom cestovať za účelom spoznávania miestnej kultúry a tradícií, čím sa tradičné remeslá stávajú ešte dôležitejšími pre rozvoj turizmu. Turistov viac zaujímajú autentické zážitky a miestne kultúrne skúsenosti. Samotný kultúrny cestovný ruch sa vyvíja smerom od pasívneho pozorovania a poznávania k viac intenzívnejšiemu prežívaniu kultúry formou aktívneho zapájania sa návštevníka do rôznych aktivít. Silným motívom k účasti na kultúrnom cestovnom ruchu je potreba sebarealizácie (Richards, 2018). Práve prostredníctvom návštevy remeselníkov a ich dielní, či účasťou na rôznych kurzoch a zážitkovom učení môžu účastníci cestovného ruchu získavať nové skúsenosti a rozvíjať svoj tvorivý potenciál.

Kreatívny cestovný ruch je pomerne nový pojem. Koncept kreatívneho cestovného ruchu je spojený s umeleckými aktivitami a kreatívnymi zážitkami, ktoré sú návštevníkom poskytované najmä vo forme kreatívnych kurzov a tvorivých dielní v dovolenkovej destinácii. Slovensko má práve vďaka širokému spektru tradičných remesiel potenciál rozvíjať kreatívny cestovný ruch v cieľových miestach, a prispieť tak k rozvoju regiónov (Palenčíková - Czapó, 2021).

Tradičné remeslá sú aj súčasťou produktu vidieckeho cestovného ruchu. Predstavujú tak potenciál pre rozvoj vidieka. Účastníkmi vidieckeho cestovného ruchu sú väčšinou obyvatelia miest a veľkomiest, ktorých motiváciou je vyskúšať si iný štýl života. Túžia po zážitkoch v pôvodnom, originálnom prostredí, kde budú mať možnosť

oboznámiť sa s poľnohospodárskymi prácami, zapojiť sa do ľudových zvykov, či si vlastnoručne vyskúšať niektorú výrobnú remeselnú techniku (Zuskinová, 2001).

Zakomponovanie tradičných remesiel do ponuky cestovného ruchu môže byť pre cestovný ruch dôležitým zdrojom príjmu pre miestnych obyvateľov a byť príležitosťou na vytvorenie nových pracovných miest pre remeselníkov.

1.3.1 Podujatia venované tradičným remeslám

Na Slovensku sa pravidelne konajú kultúrne podujatia, ktoré slúžia na pripomenutie nášho bohatého kultúrneho dedičstva. Mnohé z týchto podujatí ako napríklad trhy či jarmoky, dni miest a obcí, či folklórne festivaly, umožňujú oživiť remeslá, ktoré s postupom času pomaly zanikajú. Ľudové remeslá sú súčasťou podujatí ako sú napríklad Folklórny festival Východná, folklórne slávnosti v Detve, Heľpe, Myjave či Jánošíkove dni v Terchovej a mnohé ďalšie. Jednými z najznámejších podujatí zameraných primárne na tradičné remeslá sú Európske ľudové remeslo (ELRO) či Dni majstrov ÚEUV.

Medzinárodný festival **Európske ľudové remeslo** v Kežmarku je venovaný zachovaniu a udržiavaniu myšlienky remeselných cechov. Koná sa každoročne druhý júlový týždeň už od roku 1991. Festival je zasadený do prostredia Kežmarku, ktoré bolo v minulosti slobodným kráľovským mestom. Kežmarská architektúra s hradom a meštianskymi domami dotvára dobovú atmosféru tohto podujatia. Na festivale sa každý rok zúčastňuje vyše 200 remeselníkov z rôznych kútov Slovenska ale i zo zahraničia a predvádzajú vyše 50 rozličných remesiel. Počas troch dní si návštevníci môžu zakúpiť remeselné výrobky, alebo si pod vedením majstrov vyskúšať ich výrobu. Možnosť ukázať svoju zručnosť dostávajú aj žiaci domácich a zahraničných umeleckých stredných škôl. Neoddeliteľnou súčasťou festivalu remesiel sú kultúrne a sprievodné programy ako napríklad vystúpenia folklórnych a divadelných súborov či moderných kapiel, rytierske súboje, tanečná škola, sokoliari, ohňostroje či prehliadka miestneho hradu (ELRO, n.d.).

Festival tradičných remesiel a ľudových výrob **Dni majstrov ÚEUV** sa organizuje v Bratislave už od roku 1990. Koncom leta pravidelne ožívajú remeslami ulice bratislavského Starého Mesta vďaka zručným majstrom a ľudovoumeleckým výrobcam z celého Slovenska. v podobe poctivých remeselných výrobkov či živej prezentácie ich výroby. Súčasťou sú aj tvorivé dielne, interaktívne hry pre deti, gastrozóna s tradičnými

slovenskými jedlami i hudobno-tanečný program. Taktiež je to príležitosť na vyhlásenie nových čestných titulov *Majster ÚEUV* a víťazov výtvarno-remeselnej súťaže *Kruhy na vode*, ktorú ÚEUV vyhlasuje s cieľom prepojenia remesla a dizajnu a podpory vzniku nových diel (Remeslo so značkou ÚEUV, 2020).

Podujatia **Ľudové umelecké remeslá** sú každoročne organizované v niekoľkých slovenských mestách občianskym združením TLUR už od roku 2009. Festival sa prvýkrát konal pod názvom „Tradičné umelecké remeslo“ v Piešťanoch. Postupne sa podujatie rozšírilo aj do ďalších slovenských miest ako Skalica, Topoľčany, Štrbské Pleso, Senec či na hrad Červený Kameň už s názvom „Ľudové umelecké remeslá“. Na podujatiach v jednotlivých mestách sa zúčastňujú remeselníci zo Slovenska i zahraničia v počte 70 až 180 ľudových výrobcov s viac ako 50 druhmi remesiel. Zúčastniť sa môžu iba ľudoví výrobcovia, ktorí svoje výrobky vlastnoručne vyrábajú a aj predvádzajú. Súčasťou festivalu je aj kultúrny program, tvorivé dielne zamerané na ľudové tradície a výučbu ľudových remesiel (Ľudové remeslá, 2023a).

Ďalším podujatím venovaným zachovávaniu remesiel je **Festival zabudnutých remesiel**. Je jedinečným podujatím, ktoré okrem prezentácie historických remesiel približuje aj stredoveký život a návštevníci tak majú možnosť vyskúšať si napríklad aj streľbu z luku či naučiť sa stredoveké tance. Konáva sa na Smolenickom zámku počas letných prázdnin pod záštitou občianskeho združenia Schatmansdorf Častá (Festival zabudnutých remesiel, 2022).

1.4 Ochrana tradičných remesiel

Na Slovensku i vo svete pôsobí niekoľko organizácií a inštitúcií, ktorých cieľom je ochrana a podpora tradičných remesiel ako dôležitej súčasti nehmotného dedičstva a ľudovej kultúry.

1.4.1 Inštitucionálna ochrana tradičných remesiel vo svete

UNESCO je Organizácia spojených národov pre vzdelávanie, vedu a kultúru. Jej základným cieľom je rozvíjať medzinárodnú spoluprácu a porozumenie v oblasti výchovy a vzdelávania, spoločenských a prírodných vied, životného prostredia, kultúry, informácií, komunikácie a informatiky s cieľom prispieť k upevňovaniu mieru vo svete.

Je jedinou organizáciou v systéme OSN, ktorej mandátom je podpora rozvoja kultúrneho a intelektuálneho potenciálu svetového spoločenstva, vedy, vzdelávania a kultúry. V oblasti kultúry vydáva medzinárodnoprávne nástroje vzťahujúce sa k hmotnému, nehmotnému a svetovému dedičstvu a ich ochrane, ako napríklad spomínaný Dohovor na ochranu nehmotného kultúrneho dedičstva (UNESCO, n.d.)

Svetová rada remesiel (World craft council) je nezisková, mimovládna organizácia, ktorá bola založená v New Yorku v roku 1964 s cieľom podporovať postavenie remesla ako vitálnej súčasti kultúrneho a ekonomického života, organizovať výmenné programy, workshopy, konferencie, semináre, výstavy a taktiež poskytovať remeselníkom na celom svete podporu, pomoc a poradenstvo. Svetová rada remesiel pozostáva z piatich oblastí a to Afrika, Ázia, Európa, Severná Amerika a Latinská Amerika. Organizácia je uznaná UNESCO-m (World Crafts Council, n.d.).

Svetová rada remesiel – Európa je jednou z piatich regionálnych pobočiek Svetovej rady remesiel. Jej ciele sa zhodujú s cieľmi WCC a zahŕňajú propagáciu projektov týkajúcich sa remesiel, vytváranie siete kontaktov v týchto oblastiach a zbieranie a šírenie informácií. Taktiež udeľuje ceny ako napr. Cena svetovej rady remesiel – Európa za súčasné remeslá či Európska cena úžitkového umenia. Súčasnými členmi Svetovej rady remesiel – Európa sú Belgicko, Cyprus, Dánsko, Fínsko, Francúzsko, Gruzínsko, Holandsko, Írsko, Luxembursko, Malta, Nemecko, Nórsko, Portugalsko, Slovensko, Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska, Španielsko, Švédsko, Taliansko a Ukrajina. Slovensko je jej členom skrz Ústredie ľudovej umeleckej výroby (World Crafts Council Europe, 2023).

Európska organizácia pre remeslo (European craft organization) bola založená v roku 1972 v Švajčiarsku pod názvom Európska federácia ľudového umenia a remesiel. Jej cieľom je zachovávať a rozvíjať remeslá tradičným a moderným spôsobom. Na dosiahnutie svojho cieľa podporuje výmenu skúseností medzi svojimi členmi, organizuje stretnutia a konferencie, organizuje výstavy a pod. Európsku organizáciu remesiel tvorí 11 neziskových organizácií ľudového umenia a remesiel v desiatich rôznych európskych krajinách. Jedným z členov je aj slovenská inštitúcia Ústredie ľudovej umeleckej výroby. Od roku 2021 nesie organizácia názov Európska organizácia pre remeslo (European Craft Organization, n.d.).

1.4.2 Inštitucionálna ochrana tradičných remesiel na Slovensku

Ústredie ľudovej umeleckej výroby ÚĽUV je národná kultúrna inštitúcia, ktorá pôsobí na Slovensku nepretržite od roku 1945. Zameriava sa na ochranu a rozvíjanie tradičných remesiel a domáckych výrob na Slovensku. (ÚĽUV, n.d.a)

Podľa rozhodnutia Ministerstva kultúry Slovenskej republiky o vydaní štatútu Ústredia ľudovej umeleckej výroby vykonáva najmä tieto činnosti:

- zabezpečuje rozvoj ľudovo umeleckej výroby, podporuje udržiavanie tradičných výrob ľudových umeleckých výrobkov na území Slovenskej republiky, podporuje vznik diel úžitkového umenia a úžitkových predmetov s väzbou na tradičné remeslá,
- vykonáva výskum, dokumentáciu, zbierkotvornú činnosť a monitorovanie súčasných podôb ľudovej umeleckej výroby ako komplex ochranársky zameraných odborných činností, pričom predmetom ochrany sú vedomosti a zručnosti uplatňované ľudovými výrobcami a ich súčasnými pokračovateľmi a estetické bohatstvo vzorov, ktoré využívajú v práci s prírodnými materiálmi,
- odborne spracúva výsledky tejto činnosti a prezentuje ich vo svojich archívoch a v otvorenom depozitári ÚĽUV – v Múzeu ľudovej umeleckej výroby,
- registruje a zaznamenáva výskyt ľudových výrob na území SR, vyhľadáva ľudových umeleckých výrobcov, pomáha im rozvíjať výtvarné schopnosti a technické zručnosti, sleduje úroveň ich práce a hodnotí kvalitu remeselných výrobkov,
- zabezpečuje vzdelávanie v oblasti tradičných remesiel a to najmä organizovaním záujmových kurzov remesiel pre mládež a dospelých, tvorivých dielní a exkurzií pre školské kolektívy, ale aj sprostredkovaním študijných pobytov pre talentovaných remeselníkov,
- hmotne zabezpečuje ľudových umeleckých výrobcov,
- zabezpečuje odbyt výrobkov,
- udržiava záväzné databázy schválených vzorov výrobkov pod značkou ÚĽUV a sleduje ich dodržiavanie v záujme zachovania výtvarných kvalít a regionálnych osobitostí ľudovej umeleckej výroby,

- vykonáva systematickú knižničnú, výstavnú, edičnú a publikačnú činnosť a využíva nové komunikačné technológie na plošnú propagáciu ľudovej umeleckej výroby a remesiel,
- nadväzuje styky so zahraničnými organizáciami rovnakého zamerania za účelom výmeny skúseností a odbornej spolupráce.

ÚĽUV mapuje začínajúcich, skúsených i uznávaných remeselníkov z rôznych kútov Slovenska, ktorí sa zaoberajú rozličnými remeselnými technikami. Vo svojej databáze má v súčasnosti viac ako 1700 remeselníkov. Z toho je vyše 1500 stále umelecky aktívnych a približne 400 z nich bolo ocenených čestným titulom „majster ľudovej umeleckej výroby“ (ÚĽUV, n.d.b).

Titul majster ľudovej umeleckej výroby udeľuje ÚĽUV každoročne od roku 1959 najlepším remeselníkom a ľudovým umeleckým výrobcom za ich umelecký prínos a výsledky dosiahnuté pri rozvíjaní konkrétneho výrobného postupu v súčasnosti. O udelení tohto titulu rozhoduje odborná komisia zložená z výtvarníkov, etnológov, dizajnérov a odborných pracovníkov. Od roku 2014 je toto ocenenie udeľované spoločne s Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky. Ročne sa titul majster ĽUV udelí najviac piatim výrobcom, ktorí svojou prácou majstrovsky uchovávajú a rozvíjajú jedinečné prvky kultúrneho dedičstva pre budúce generácie. Nositelia tohto titulu ho majú právo uvádzať a používať v rámci svojich ďalších aktivít Slovenska (Remeslo so značkou ÚĽUV, 2020).

Vo svojich regionálnych centrách remesiel v Bratislave, Banskej Bystrici a v Košiciach ÚĽUV pravidelne organizuje kurzy s názvom Škola remesiel. Skúsení lektori odovzdávajú vedomosti a zručnosti ľuďom rôznych vekových kategórií. Realizujú kurzy tkania, vyšívania, plstenia, snovania, paličkovania, rôznych ozdobných techník, drôtovania, výroby drôteného šperku, kurzy pletenia z prírodných pletív, výroby zo šúpolia, z kože, kurzy hrnčiarstva, rezbárstva či maľby na sklo. Vzdelávacie kurzy, z ktorých sú v rámci celoživotného vzdelávania mnohé akreditované Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, navštívi ročne viac ako 1500 osôb. Pre deti a mládež býva v lete organizovaný tábor s názvom Prázdniny s remeslom, na ktorom sa ročne zúčastní viac ako 650 detí z celého Slovenska (Remeslo so značkou ÚĽUV, 2020). Škola remesiel ÚĽUV bola v roku 2015 zapísaná do Reprezentatívneho zoznamu najlepších spôsobov ochrany nehmotného kultúrneho dedičstva na Slovensku. V súčasnosti sa Škola remesiel uchádza o zápis do svetového Zoznamu dobrých praktík

v oblasti ochrany nehmotného kultúrneho dedičstva UNESCO (Register of Good Safeguarding Practices) (Ministerstvo kultúry SR, 2023).

Činnosť **občianskeho združenia Tradičné ľudové umelecké remeslá** je zameraná na zachovávanie a prezentáciu tradičných ľudových remesiel a remeselníkov na Slovensku i v zahraničí. Hlavnou činnosťou združenia je organizovanie medzinárodných festivalov ľudových remeselníkov pod názvom Ľudové umelecké remeslá. Medzi ďalšie aktivity TLUR patrí aj organizácia workshopov a firemných akcií, spolupráca s domovmi sociálnych služieb, či účasť v programoch Erasmus+ pre vzdelávanie a odbornú prípravu (Ľudové remeslá, 2023b).

Na krajskej úrovni sa zachovávaniu remesiel venujú najmä krajské osvetové strediská v Bratislave, Trnave, Nitre, Trenčíne, Žiline, Banskej Bystrici, Prešove a v Košiciach, a to predovšetkým osvetou o tradičnej ľudovej kultúre a remeslách, organizovaním tvorivých dielní, kurzov, besied s remeselníkmi, výstav výrobkov miestnych remeselníkov a podobne.

1.4.3 Legislatívna ochrana tradičných remesiel na Slovensku

Cieľom štátnej kultúrnej politiky je v rámci ochrany nehmotného kultúrneho dedičstva a tradičnej ľudovej kultúry venovať pozornosť významu a zachovaniu tradičnej ľudovej kultúry ako súčasť kultúrneho dedičstva. S týmto zámerom Ministerstvo kultúry v spolupráci s Radou na ochranu nehmotného kultúrneho dedičstva a odborníkmi zodpovednými za túto oblasť zostavilo v roku 2007 *Koncepciu starostlivosti o tradičnú ľudovú kultúru*. Jej cieľom bolo vytvorenie podmienok a nástrojov na zachovávanie kultúry v jej prirodzenom prostredí, aby sa nestratila z kultúrneho povedomia občanov Slovenska a aby bola inštitucionálne zabezpečená a prístupná súčasným aj budúcim generáciám.

V roku 2015 bola schválená *Koncepcia starostlivosti o tradičnú ľudovú kultúru do roku 2020*, ktorá okrem zavedenia predmetov regionálneho vzdelávania a tradičnej ľudovej kultúry do školských osnov, vytvorenia centrálnej databázy informácií o ľudovej kultúre a zavedenia ďalších systematických krokov v ochrannom procese predpokladala aj vytvorenie zoznamov nehmotného kultúrneho či živého dedičstva na Slovensku.

Koncom roka 2019 vláda schválila *Koncepciu udržateľného rozvoja nehmotného kultúrneho dedičstva a tradičnej ľudovej kultúry pre obdobie rokov 2020 – 2025*. Táto

konceptcia zohľadňuje rozšírenie obsahu smerníc a dokumentov s nadväznosťou na ciele Agendy OSN 2030.

Do tradičnej nehmotnej kultúry zahrňame ústne tradície a prejavy vrátane jazyka (nárečia a ľudová slovesnosť), interpretačné umenie (hudba, piesne, tance, hry) spoločenské praktiky, zvyky, rituály a slávnostné udalosti, poznatky a obyčaje súvisiace s prírodou či vesmírom, pracovné postupy domáckej výroby a tradičného remesla a iné (Profil slovenskej kultúry, n.d.).

2 Cieľ práce

Základným cieľom bakalárskej práce je na základe výsledkov realizovaného prieskumu povedomia o tradičných remeslách u generácie Z navrhnúť odporúčania na ich zatraktívnenie a zvýšenie povedomia o nich.

Stanovenie čiastkových cieľov a ich realizácia je predpokladom pre naplnenie nášho základného cieľa.

Ako čiastkové ciele sme si určili:

- zhromaždiť a zosumarizovať teoretické poznatky v oblasti tradičných slovenských remesiel,
- identifikovať súčasné opatrenia na zachovanie a ochranu tradičných remesiel,
- zistiť úroveň povedomia generácie Z o tradičných remeslách a ich postoj k zachovaniu a oživeniu tradičných remesiel.

V praktickej časti našej záverečnej práce sme sa zameriavali na dosiahnutie stanovených cieľov. Realizovali sme prieskum zameraný na povedomie a vnímanie tradičných remesiel mladými ľuďmi. V nadväznosti na stanovené ciele nášho prieskumu sme definovali nasledujúce výskumné otázky:

- Zaujímajú sa mladí ľudia o tradičné ľudové remeslá?
- Považuje mladá generácia tradičné remeslá a remeselné výrobky za atraktívne?
- Aký je postoj generácie Z k zachovaniu a oživeniu tradičných remesiel?
- Aké sú možnosti pre zvýšenie povedomia mladých ľudí o tradičných remeslách?

3 Metodika práce a metódy skúmania

Na základe vopred definovaného cieľa a na to nadväzujúcich niekoľkých čiastkových cieľov, sme vybrali vhodnú metodiku a metódy skúmania problematiky našej záverečnej práce.

Prvým krokom pre spracovanie bakalárskej práce bolo vypracovanie literárnej rešerše a následné štúdium dostupných zdrojov týkajúcich sa tradičných remesiel. Na získanie a spracovanie údajov v teoretickej časti práce sme využívali predovšetkým vedecké metódy ako metódu analýzy a syntézy, metódu dedukcie a indukcie a komparatívne metódy. Údaje potrebné pre vypracovanie teoretickej časti bakalárskej práce sme čerpali najmä z dostupnej literatúry uloženej v Slovenskej ekonomickej knižnici Ekonomickej univerzity v Bratislave, Univerzitnej knižnici v Bratislave a taktiež aj v knižnici Ústredia ľudovej umeleckej výroby. Informácie sme tiež získavali aj z rôznych vedeckých a odborných článkov a z internetových zdrojov.

V rámci praktickej časti našej záverečnej práce sme využili metódu získavania primárnych údajov – dopytovanie prostredníctvom online dotazníka. Chceli zistiť úroveň povedomia generácie Z a jej postoj k tradičným remeslám. Dotazník bol vytvorený prostredníctvom nástroja Google Formuláre a pozostával z 25 otázok, pričom 2 otázky boli otvorené. 3 otázky sa týkali demografických charakteristík respondenta. Ďalšie otázky boli zamerané na postoj respondentov k tradičným remeslám, skúsenosti s remeslami, ale aj na ich povedomie o tradičných remeslách. Prieskum sme zamerali na generáciu Z, pretože je mladou generáciou, ktorá má potenciál pokračovať v zachovávaní tradičných remesiel. Dotazník sme distribuovali elektronicky prostredníctvom sociálnych sietí Facebook a Instagram, nakoľko je naša cieľová skupina na týchto sociálnych sieťach veľmi aktívna, a o vyplnenie dotazníka sme požiadali práve generáciu Z, čiže ľudí narodených v rokoch 1995 – 2010. Prieskum sme realizovali v období od apríla do mája 2023.

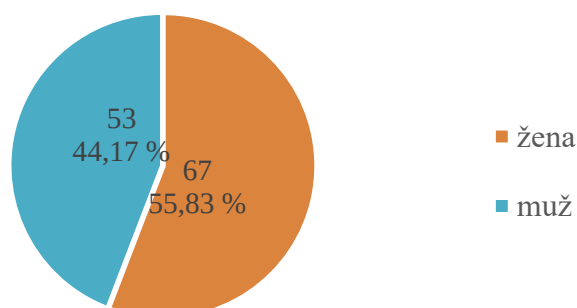
Získané údaje z dotazníka sme podrobili previerke úplnosti, jednoznačnosti, presnosti, správnosti a konzistencie. Na vyhodnotenie výsledkov dotazníkového prieskumu sme využili matematicko-štatistické metódy, metódu analýzy a syntézy a výsledky sme graficky spracovali do tabuliek a grafov.

Následne sme zo získaných odpovedí a postojov respondentov pomocou metódy dedukcie spracovali návrhy a odporúčania na zvýšenie povedomia o tradičných remeslách na Slovensku.

Do prieskumu sa zapojilo 120 respondentov. V nasledujúcich 2 grafoch (graf č. 1 a graf č. 2) sú uvedené základné údaje o dopytovanej vzorke.

Do nášho prieskumu sa zapojilo 55,83 % žien a 44,17 % mužov (pozri graf č. 1).

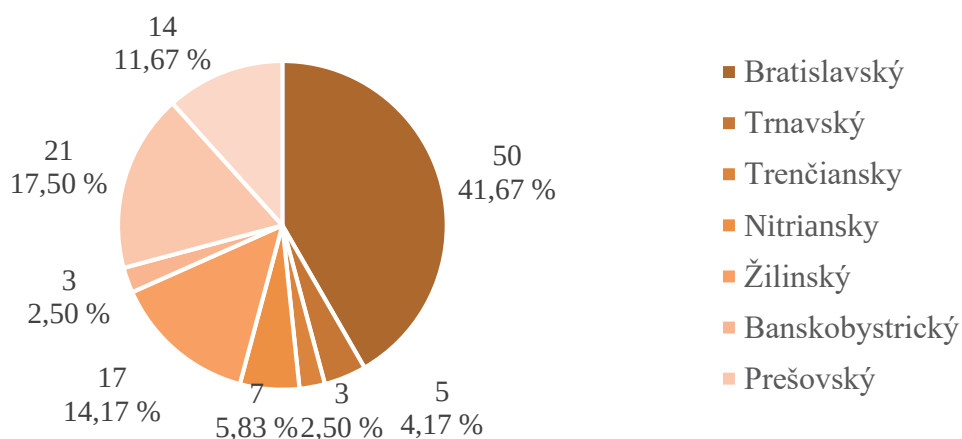
Graf č. 1: Pohlavie respondentov

Zdroj: vlastné spracovanie

Ako môžeme vidieť v grafe č. 2, odpovede sme získali od respondentov zo všetkých krajov, avšak najväčšie zastúpenie mal Bratislavský kraj, z ktorého pochádza 41,67 % našich respondentov. Druhé najväčšie zastúpenie mal Prešovský kraj a to 17,50 % respondentov. Nasledoval Žilinský kraj s 14,17 % a Košický kraj s 11,67 % respondentov.

Graf č. 2: Klasifikácia respondentov podľa kraja

Zdroj: vlastné spracovanie

3.1 Charakteristika objektu skúmania - generácie Z

Generáciou Z sa označuje skupina ľudí narodených v rozmedzí rokov 1995 až 2010. Na presné zadefinovanie týchto rokov však medzi odborníkmi existuje mnoho názorov. Niektorí autori datujú generáciu Z od roku 1994 do 2004, iní až od roku 2000 (Koničková, n.d.).

Generácia Z je v súčasnosti druhou najmladšou generáciou. Je nástupcom generácie takzvaných mileniálov a predchodcom generácie Alfa. Už v roku 2020 tvorili títo ľudia až 41% svetovej populácie.

Identitu generácie Z formuje najmä digitálna doba, obavy z klimatických zmien i pandémie COVID-19. Sú prvou generáciou, ktorá vyrastala s internetom ako súčasťou ich každodenného života. Technológie, najmä sociálne médiá, zohrávajú významnú úlohu v ich interakciách a globálnych prepojeniach. Na sociálnych sieťach trávajú niekoľko hodín denne. Môžeme tiež povedať, že ide o technicky najvyspelejšiu generáciu všetkých čias. Sú mimoriadne kreatívni a technologický pokrok vnímajú nie ako hrozbu, ale vidia v ňom inšpiráciu. Radi skúšajú nové veci a multitasking je pre nich prirodzený.

Generácia Z vyrástla s internetom a mala všetky svetové informácie na dosah ruky. Je si však vedomá sily i zodpovednosti, ktorá prichádza s prístupom k toľkému množstvu informácií. Drvivá väčšina týchto mladých ľudí je presvedčená, že je dôležité rozvíjať nové zručnosti počas celého života, vzdelávať sa a byť neustále informovaný. Mladí ľudia z generácie Z majú silné sociálne cítenie a cit pre spravodlivosť. Veria, že môžu zmeniť svet k lepšiemu, či už ide o sociálnu nespravodlivosť, udržateľnosť alebo iné problémy. Prijímajú svoju individualitu a komplexnosť a ich rozmanitosť vnímajú ako výhodu (Ševčovičová, n.d.).

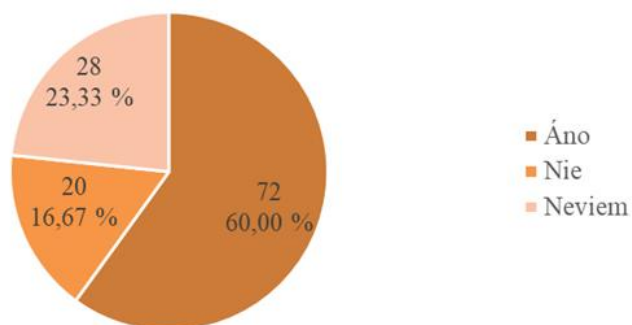
4 Výsledky práce a diskusia

Súčasťou praktickej časti práce bola realizácia prieskumu zameraného na povedomie generácie Z o tradičných remeslách. V tejto kapitole uvádzame výsledky realizovaného prieskumu, ako aj odporúčania na zvýšenie povedomia o tradičných remeslách a zvýšenie ich atraktívnosti.

4.1 Vnímanie a postoj generácie Z k tradičným remeslám

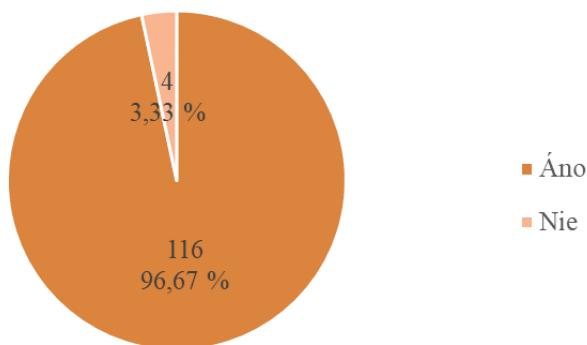
Graf č. 3 zobrazuje záujem mladých ľudí o tému tradičných remesiel. Môžeme konštatovať, že až 60 % respondentov zaujíma téma tradičných remesiel. Nezaujem o tému tradičných remesiel javí 16,67 % respondentov a 23,33 % respondentov sa nevedelo jednoznačne vyjadriť.

Graf č. 3: Záujem o tému tradičných remesiel

Zdroj: vlastné spracovanie

Graf č. 4: Znalosť tradičných slovenských remesiel

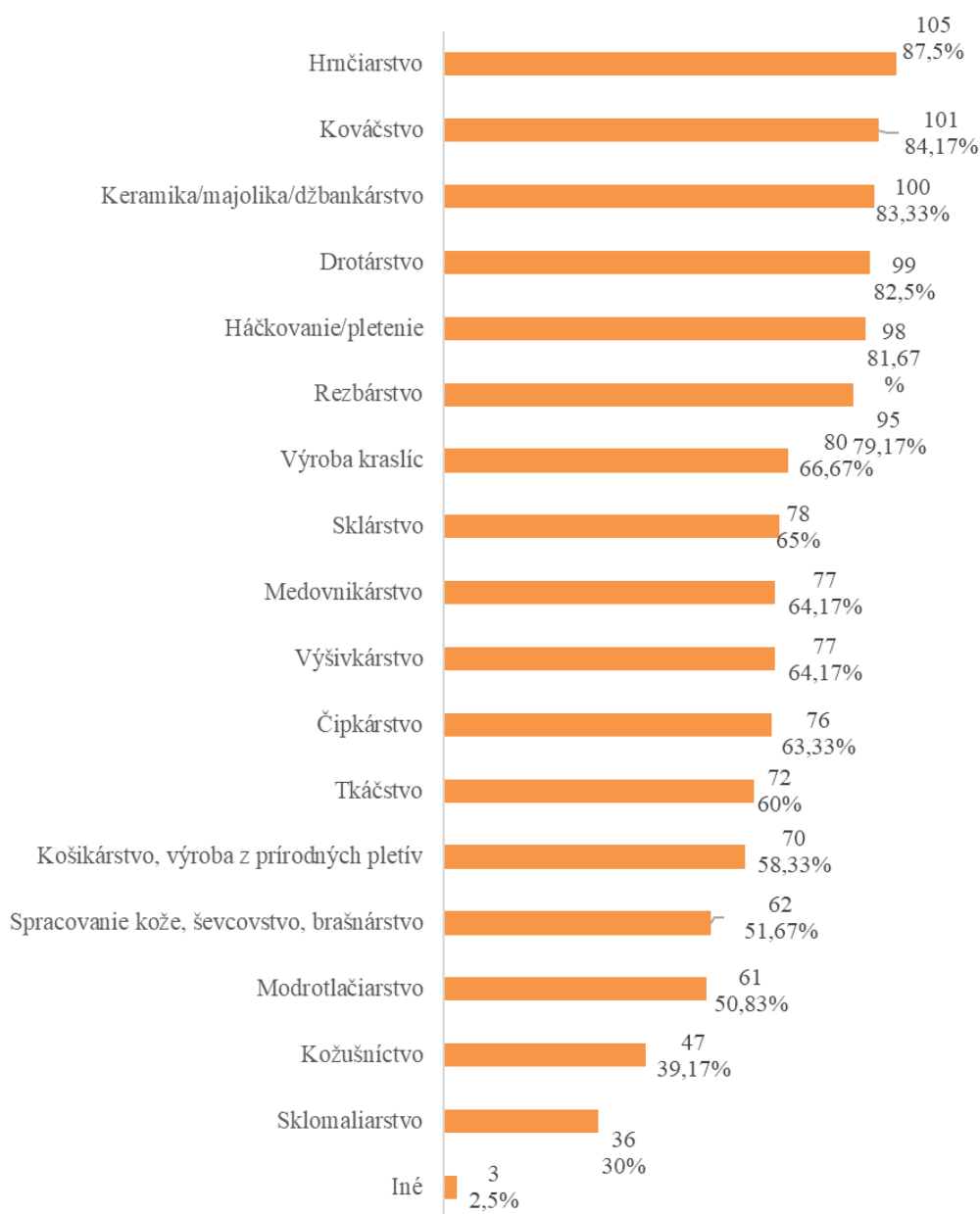

Zdroj: vlastné spracovanie

Ako sme predpokladali, takmer všetci respondenti, až 96,67 %, pozná nejaké slovenské tradičné remeslá (pozri graf č. 4)

Ďalej sme zisťovali, ktoré z tradičných remesiel sú respondentom známe, prípadne o nich už počuli. Ako môžeme vidieť v grafe č. 5, hrnčiarstvo pozná najväčšia časť respondentov, až 87 %. Ďalšími najznámejšími remeslami z hľadiska početnosti odpovedí sú kováčstvo, keramika / majolika / džbankárstvo, drotárstvo a háčkovanie / pletenie. Respondentom sú naopak najmenej známe remeslá ako sklomaliarstvo, kožušníctvo, či modrotlačiarstvo.

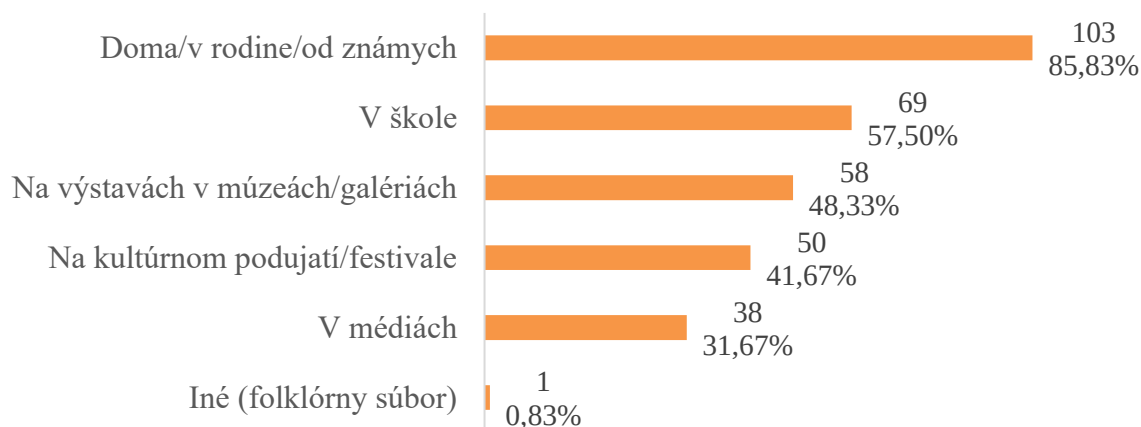
Graf č. 5: Najznámejšie remeslá

Zdroj: vlastné spracovanie

Graf č. 6 zobrazuje, kde sa respondenti o daných remeslách dozvedeli. Až 103 respondentov sa o remeslách dozvedelo doma, v rodine, prípadne od známych, čo predstavuje 85,53 % našej vzorky. 57,5 % respondentov sa dozvedelo o remeslách aj v škole, naopak, z médií sa o tradičných remeslách dozvedelo najmenej, a to len 31,67 % opýtaných.

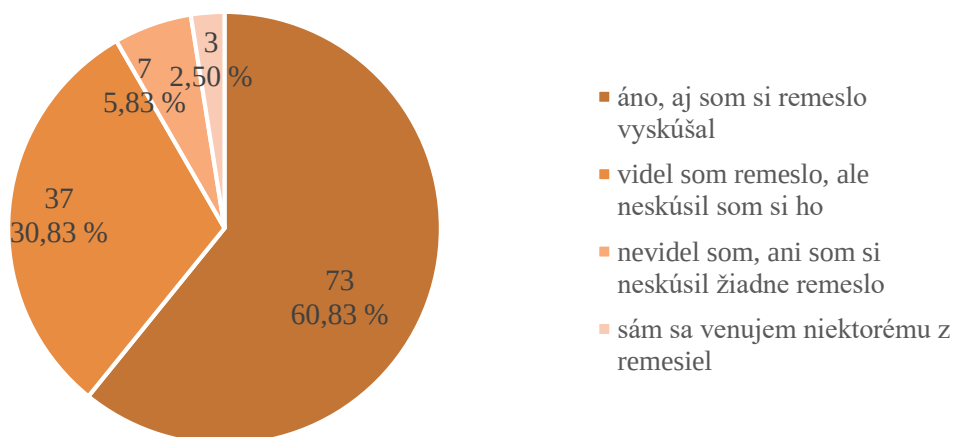
Graf č. 6: Zdroj vedomostí o remeslách

Zdroj: vlastné spracovanie

Graf č. 7 naznačuje, že až 60,83 % respondentov si nejaké remeslo aj vyskúšalo a 30,83 % respondentov remeslo videlo, no neskúsilo si ho. Remeslo nikdy nevidelo a ani si ho neskúsilo len 5,83 % opýtaných. Traja respondenti sa nejakému remeslu aj sami venujú. Zistili sme, že ide o remeslá ako drotárstvo, košíkárstvo a háčkovanie.

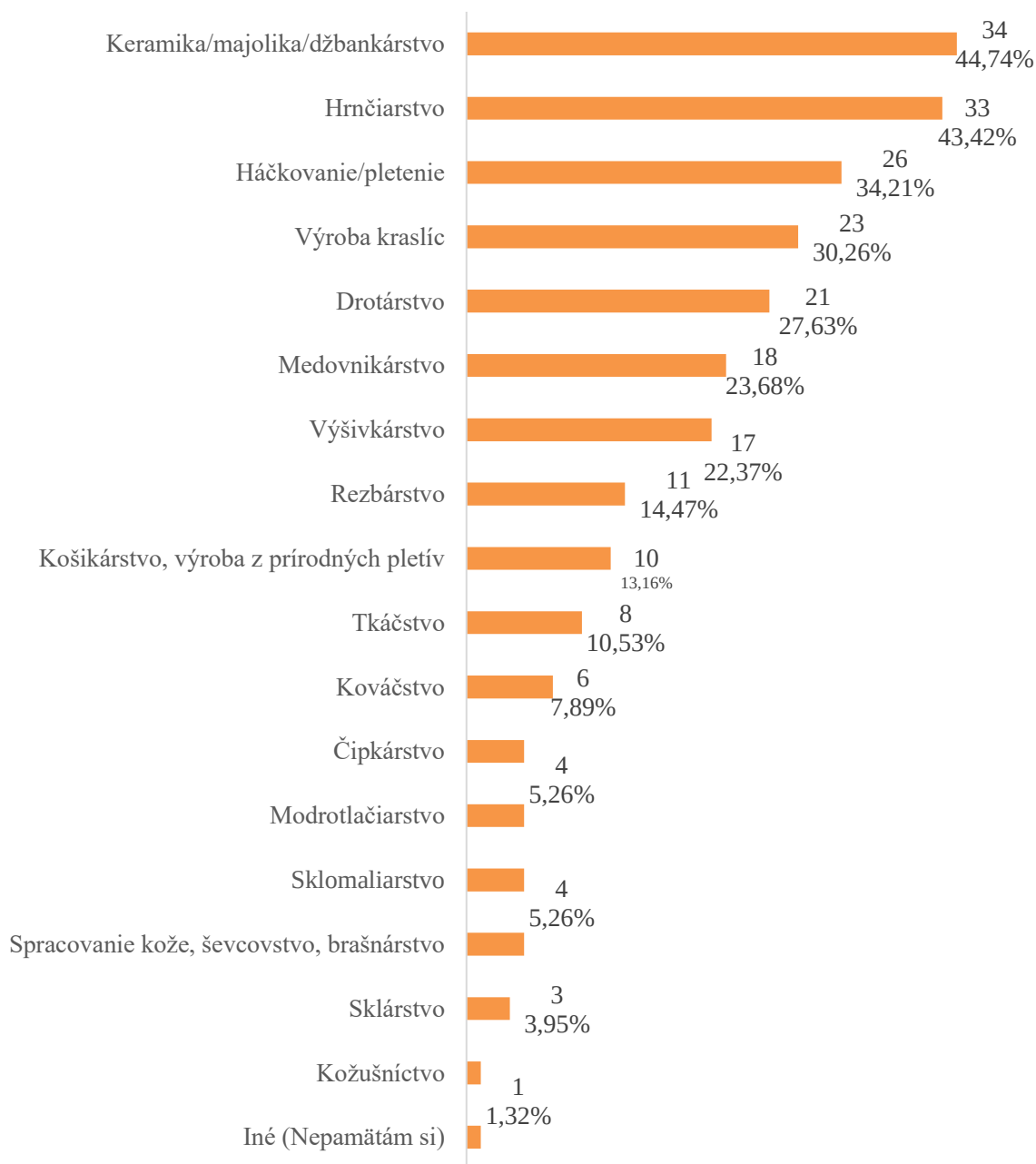
Graf č. 7: Interakcia, skúsenosť s remeslom

Zdroj: vlastné spracovanie

Od respondentov, ktorí uviedli, že si nejaké tradičné remeslo aj vyskúšali, sme zisťovali, o ktoré remeslá išlo. Najviac respondentov si vyskúšalo keramiku/majoliku/džbankárstvo, hrnčiarstvo, háčkovanie alebo pletenie, výrobu kraslíc a drotárstvo (pozri graf č. 8).

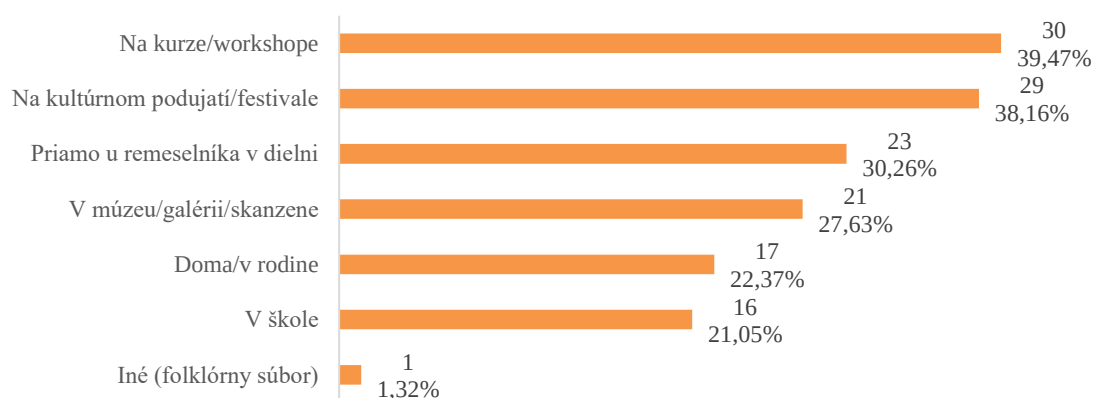
Graf č. 8: Najčastejšie skúšané remeslá

Zdroj: vlastné spracovanie

Z údajov v grafe č. 9 vyplýva, že najviac respondentov si dané remeslá skúšalo na kurze/workshope prípadne na kultúrnom podujatí/festivale. Zaujímavé je vidieť, že najmenej si mladí ľudia skúšali remeslo v škole (22,37 %), dokonca viac ľudí si remeslo vyskúšalo doma.

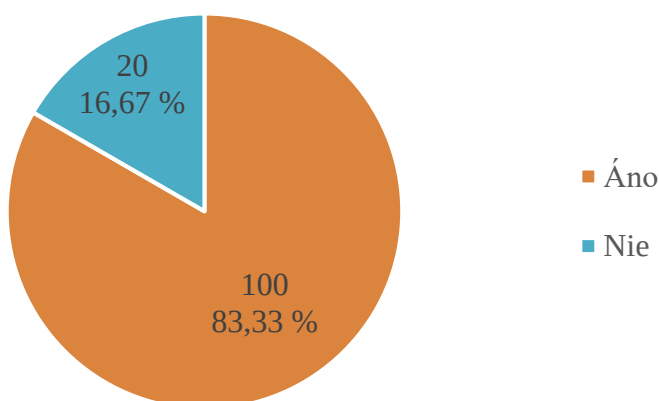
Graf č. 9: Najčastejšie miesta skúšania remesiel

Zdroj: vlastné spracovanie

Záujem o naučenie sa niektorého z remesiel prejavilo až približne 83 % respondentov (pozri graf č. 10). Zvyšných 17 % percent uviedlo, že by sa tradičné remeslo učiť nechceli. Ako najčastejší dôvod uviedli práve nedostatok voľného času, nedostatok financií na absolvovanie kurzu, prípadne ich remeslá vôbec nezaujímajú.

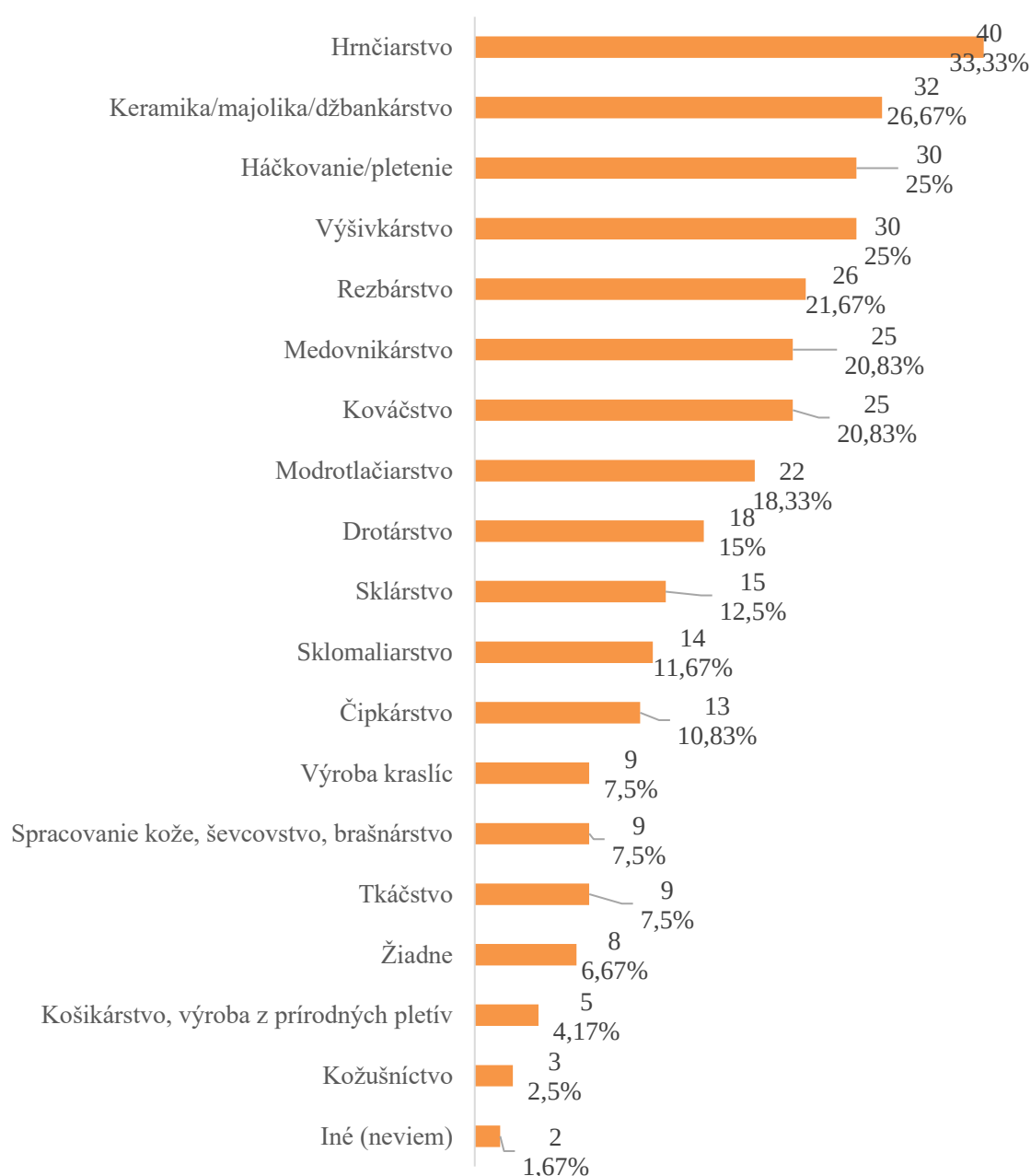
Graf č. 10: Záujem o naučenie sa remesla

Zdroj: vlastné spracovanie

Na grafe č.11 možno vidieť záujem respondentov o jednotlivé remeslá. Najväčší záujem prejavili respondenti o naučenie sa remesiel pri ktorých sa tvorí z hlíny - hrnčiarstvo (33,33 %), keramika/majolika/džbankárstvo (26,67 %). Nasledovalo háčkovanie/pletenie a výšivkárstvo, ktoré by sa chcelo naučiť 25 % opýtaných. Najmenší záujem má generácia Z o kožušníctvo (2,5 % respondentov), čo je pochopiteľné, nakoľko kožušníctvo je respondentom aj najmenej známe a celkovo v dnešnej dobe málo rozšírené (podľa zoznamu výrobcov ÚĽUV na Slovensku tvorí len 11 remeselníkov - kožušníkov).

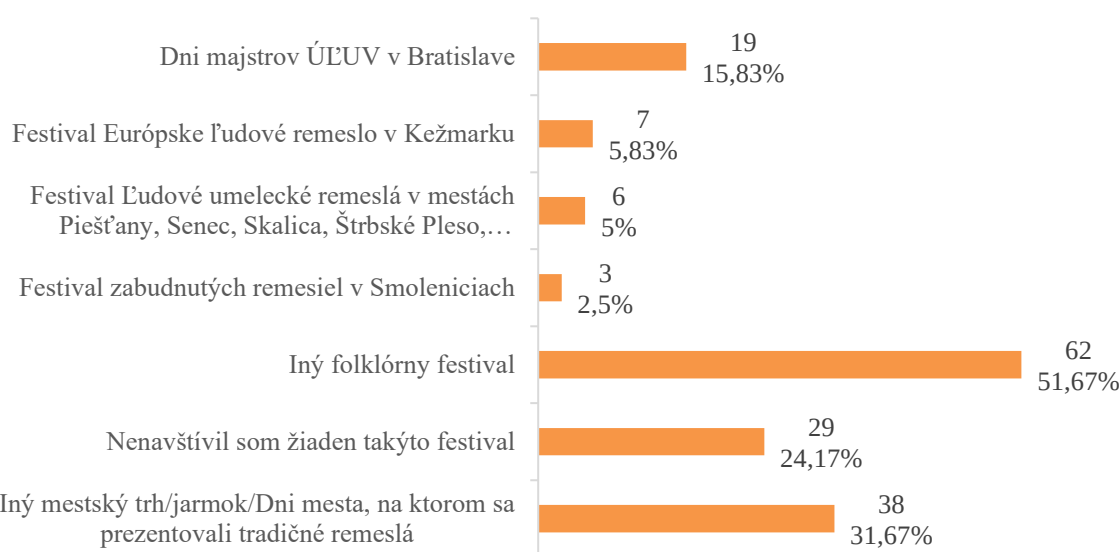
Graf č. 11: Druhy remesiel, o ktoré je najväčší záujem sa naučiť

Zdroj: vlastné spracovanie

Návštevnosť festivalov zameraných na tradičné remeslá je u generácie Z pomerne nízka (pozri graf č. 12). Najviac však bol navštevovaný festival Dni majstrov ÚĽUV v Bratislave, ktorého sa už zúčastnilo približne 15 % opýtaných. Pri tomto údaji však treba zohľadniť aj fakt, že najviac z našich respondentov pochádza práve z Bratislavského kraja. Viac ako 50 % respondentov navštívilo nejaký folklórny festival na Slovensku a približne 31 % navštívilo iný trh či jarmok, na ktorom sa prezentovali tradičné remeslá. 24,17 % respondentov nenavštívilo žiaden takýto festival.

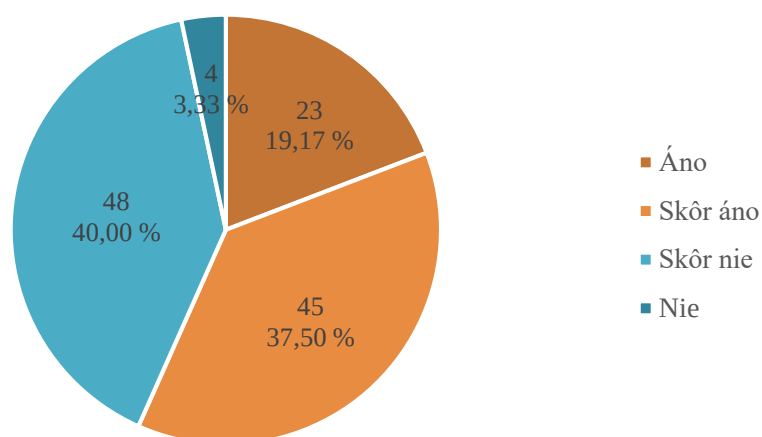
Graf č. 12: Návštevnosť podujatí spojených s tradičnými remeslami

Zdroj: vlastné spracovanie

Na otázku či by respondenti zahrnuli skúšanie tradičného remesla/remeselný kurz/workshop či návštevu ľudového remeselníka do svojho dovolenkového/prázdninového plánu odpovedala väčšia časť respondentov pozitívne. Takmer 20 % respondentov označilo odpoveď áno (pozri graf č. 13), 37,5 % odpoveď skôr áno.

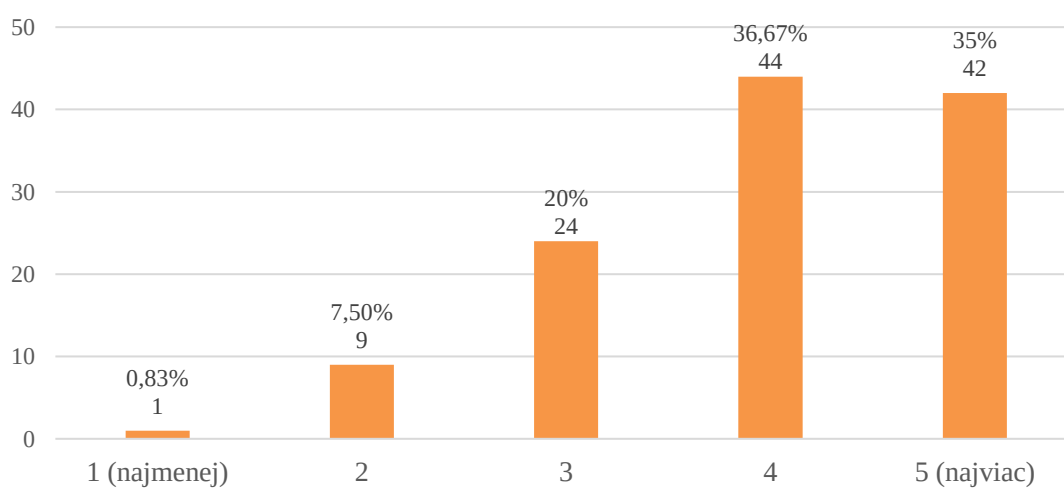
Graf č. 13: Záujem o učenie sa remesla počas dovolenky

Zdroj: vlastné spracovanie

Respondentov sme sa ďalej pýtali, ako by ohodnotili nápad vytvorenia remeselného kempu. Na stupnici od 1 do 5 mohli vyjadriť ako sa im daný nápad páči, pričom 1 predstavuje najmenej a 5 najviac. Ako vyplýva z grafu č. 14, hodnotu 5 označilo 35 % respondentov, hodnotu 4 približne 36 %. Prevládajúce pozitívne hodnoty nás presvedčili o zahrnutí návrhu vytvorenia remeselného kempu do ďalšej návrhovej časti (pozri Návrhy a odporúčania).

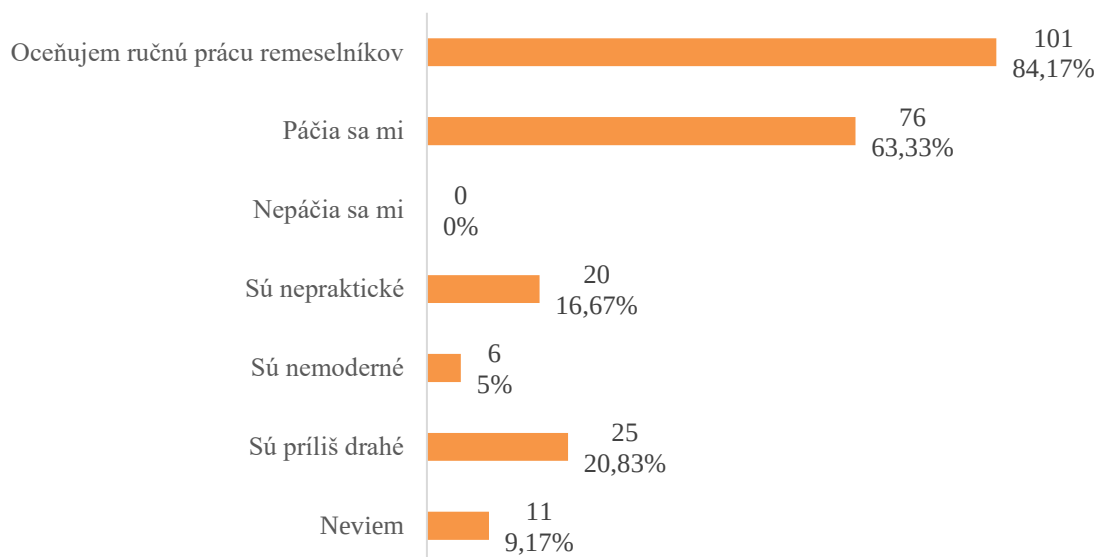
Graf č. 14: Hodnotenie nápadu vytvorenia remeselného kempu

Zdroj: vlastné spracovanie

Názor na tradičné remeselné výrobky respondentov môžeme vidieť v grafe č. 15. Takmer 85 % respondentov oceňuje ručnú prácu remeselníkov a približne 63 % sa remeselné výrobky páčia. Zároveň si však necelých 21 % respondentov myslí, že sú až príliš drahé.

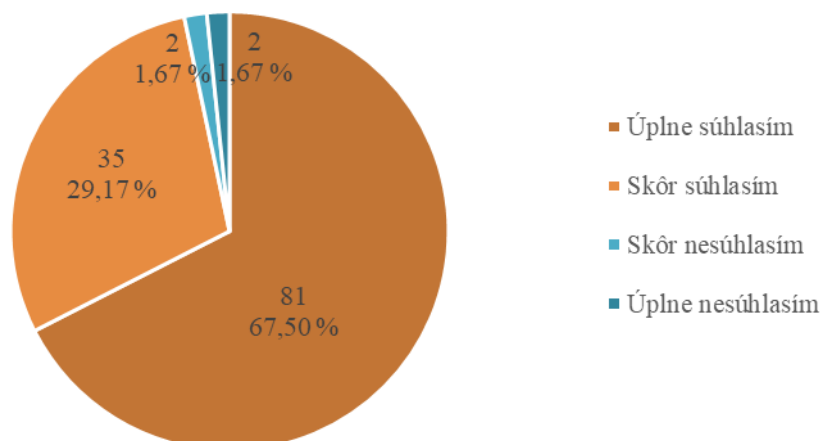
Graf č. 15: Názor respondentov na tradičné remeselné výrobky

Zdroj: vlastné spracovanie

Graf č. 16 uvádza mieru súhlasu respondentov s výrokom: „Tradičné ľudové remeslá sú dôležitou súčasťou našej kultúry a kultúrneho dedičstva, a preto by sa mali zachovávať pre budúce generácie“. Pozitívne vnímame, že až 96 % respondentov s výrokom súhlasí.

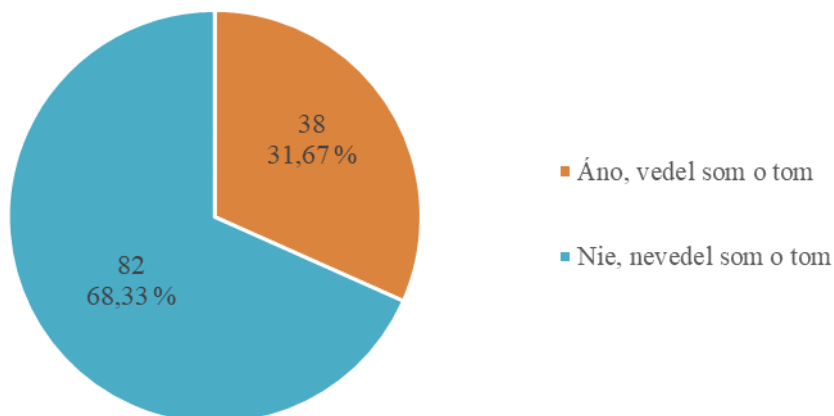
Graf č. 16: Postoj respondentov voči zachovávaníu tradičných remesiel pre budúce generácie

Zdroj: vlastné spracovanie

Respondentov sme sa tiež pýtali, či vedeli o zápise drotárstva a modrotlače v Reprezentatívnom svetovom zozname nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva UNESCO. Z grafu č. 17 vyplýva, že o tom vedelo len približne 31 % opýtaných.

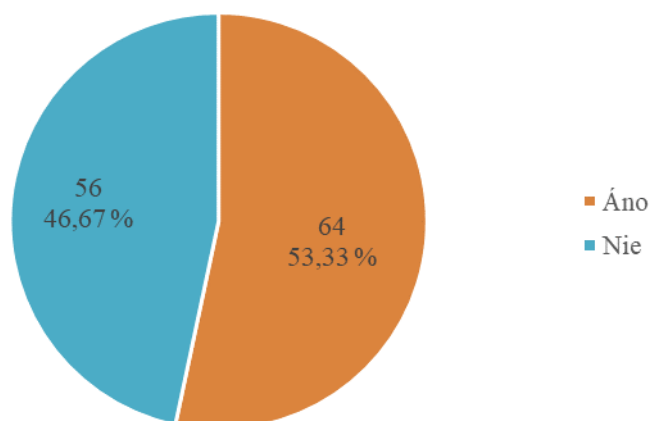
Graf č. 17: Vedomosť respondentov o zápise drotárstva a modrotlače v UNESCO

Zdroj: vlastné spracovanie

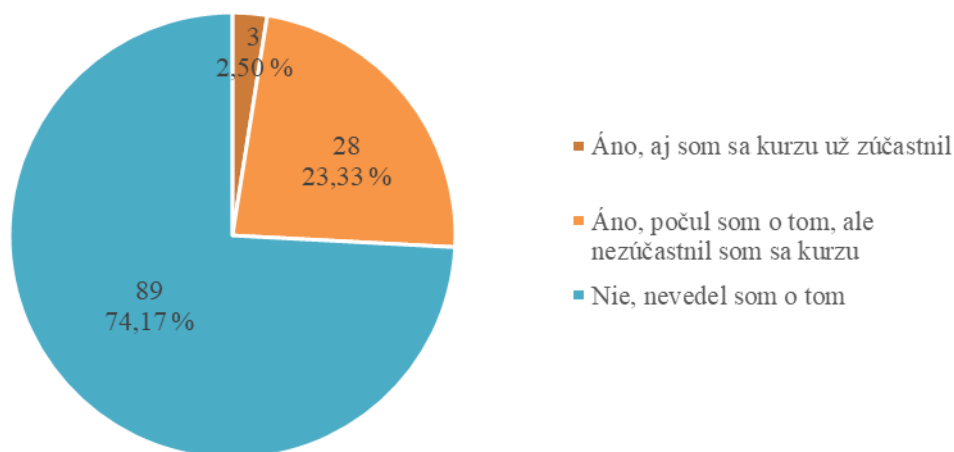
Z výskumu tiež vyplynulo, že o ÚĽUV-e už počulo približne 53 % respondentov (pozri graf č. 18). Na grafe č. 19 však vidíme, že o Škole remesiel ÚĽUV nevedelo takmer 75 % respondentov. Kurzu v Škole remesiel sa z našej vzorky zúčastnili len 3 respondenti.

Graf č. 18: Znalosť ÚĽUV-u

Zdroj: vlastné spracovanie

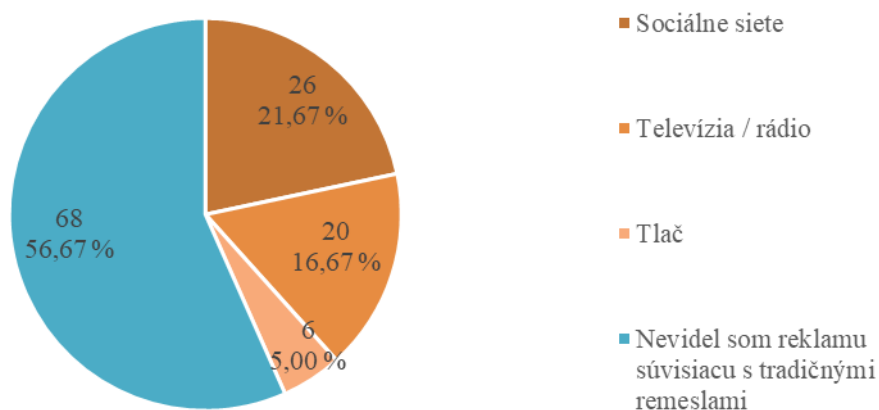
Graf č. 19: Informovanosť o kurzoch Škola remesiel organizovaných ÚĽUV-om

Zdroj: vlastné spracovanie

Ako možno vidieť v grafe č. 20, s reklamou na tradičné ľudové remeslo, remeselné podujatie, kurz či dielňu sa najviac respondentov stretlo na sociálnych sieťach (21,67 %). Väčšina respondentov (56,67 %) sa však s reklamou súvisiacou s tradičnými remeslami vôbec nestretla.

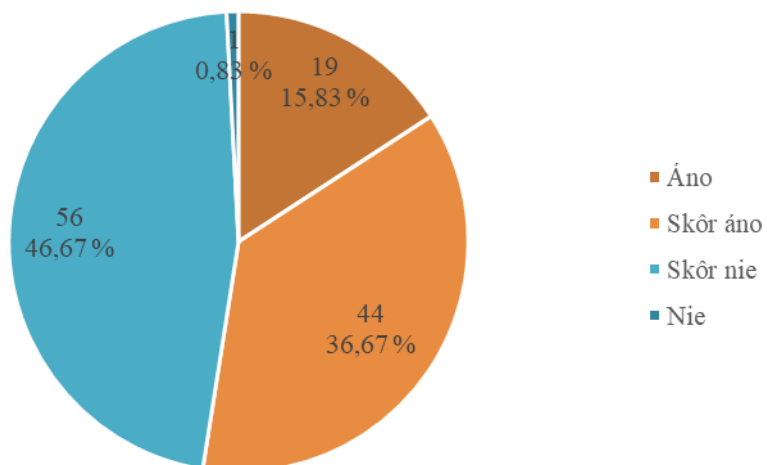
Graf č. 20: Stretnutie sa s reklamou súvisiacou s tradičnými remeslami

Zdroj: vlastné spracovanie

Graf č. 21 zobrazuje názor respondentov na atraktivnosť remesiel v súčasnosti. 15,83 % respondentov si myslí že téma tradičných remesiel je atraktívna. 36,67 % považuje tému remesiel za skôr atraktívnu. Avšak takmer polovica opýtaných si myslí, že remeslá v súčasnosti skôr nie sú atraktívne.

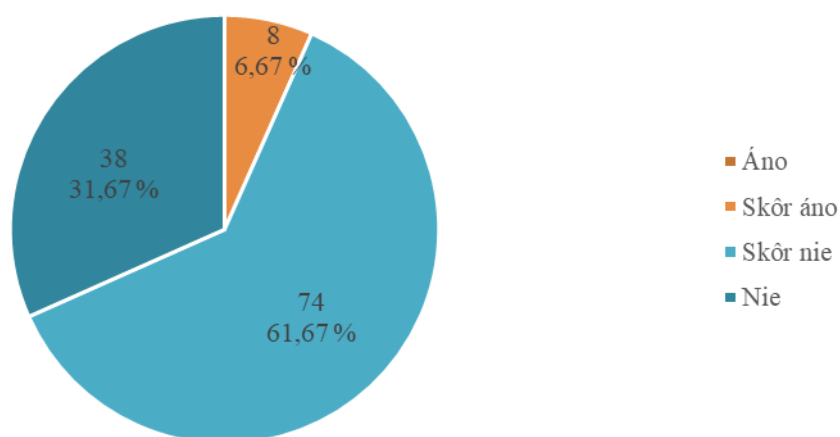
Graf č. 21: Atraktivnosť témy tradičných remesiel z pohľadu generácie Z

Zdroj: vlastné spracovanie

Z údajov v grafe č. 22 vyplýva, že väčšina respondentov (61,67 %) si myslí, že remeslá nie sú dostatočne dobre propagované.

Graf č. 22: Propagácia tradičných remesiel z pohľadu generácie Z

Zdroj: vlastné spracovanie

4.2 Návrhy a odporúčania

Na základe vyhodnotenia výsledkov realizovaného prieskumu povedomia o tradičných remeslách sme vypracovali návrhy a odporúčania na ich zatraktívnenie a zvýšenie povedomia o nich. Inšpirovali sme sa aj nápadiami od respondentov zúčastnených v našom prieskume, ktorí odpovedali na otvorenú otázku, čo by mohlo podľa nich prispieť k zatraktívneniu remesiel.

Uvádzame nasledujúce návrhy:

- **venovať viac pozornosti téme tradičných remesiel v školách** - ako vyplýva z výsledkov prieskumu, respondenti sa viac o remeslách dozvedajú doma ako zo školy, a taktiež si remeslo vyskúšali viac doma, na remeselných podujatiach a kurzoch než v školách. Navrhujeme preto školám sa viac venovať téme tradičných remesiel v rámci vyučovania či už na predmetoch ako výtvarná výchova či technika, spoluprácu remeselníkov so školami a to napríklad formou prezentácií remesiel či organizovaním remeselných súťaží a viesť tak žiakov k remeselnej tvorbe. Spoluprácu remeselníkov so školami by mohlo zastrešovať ÚLUV s podporou Ministerstva kultúry SR;
- **lepšia propagácia remeselných dielní, kurzov, workshopov a podujatí prostredníctvom médií** - z nášho prieskumu vyplynulo, že viac ako polovica respondentov sa nestretla s reklamou súvisiacou s tradičnými remeslami. Nakoľko generácia Z dennodenne využíva internet a je veľmi aktívna na sociálnych sieťach, navrhujeme organizáciám zaoberajúcim sa tradičnými ľudovými remeslami,

organizátorom podujatí či kurzov i jednotlivým remeselníkom investovať finančné prostriedky do reklamy v online prostredí a do tvorby kvalitného obsahu na sociálnych sieťach, aby sa tak o remeslách dozvedelo čo najviac ľudí;

- **vytvorenie remeselného kempu** - remeselný kemp vznikol ako nápad prepojenia témy tradičných remesiel s cestovným ruchom. Nakoľko sa väčšina respondentov nášho prieskumu vyjadrila, že by sa im nápad vytvorenia takéhoto kempu páčil a taktiež by si vedeli predstaviť skúšať a učiť sa tradičné remeslo v rámci svojej dovolenky, navrhujeme tento tematický kemp.

Organizáciu tohto kempu by mohol spravovať napríklad ÚĽUV alebo OZ TLUR. Ako miesto konania by sme odporúčali využiť už existujúci kemp, a to napríklad Kemp Turiec v okrese Martin. Po dohode s majiteľmi / prevádzkovateľmi kempu sa tak počas niekoľkých týždňov letnej sezóny kemp premení na remeselný kemp či malú remeselnú dedinku. Areál Kempu Turiec sa nachádza pod Martinskými hoľami, v blízkosti národných parkov Malá Fatra a Veľká Fatra, ktoré poskytujú mnoho možností na turistiku. Kemp tak bude pre návštevníkov poskytovať jedinečné spojenie aktívneho oddychu v prírode a rozvoja svojich zručností v podobe učenia sa remesiel a tvorenia vlastných remeselných výrobkov.

Obr. č. 1: Kemp Turiec

Zdroj: Autocamping Turiec, n.d.

Kemp má všetko potrebné sociálne a technické vybavenie ako pitnú vodu, WC, teplú sprchu, elektrickú prípojku aj kuchynku. V areáli sa nachádzajú viaceré menšie 5-lôžkové chatky, 4-lôžkový a 3-lôžkový zrub a jedna väčšia chata s 20 lôžkami. Kemp disponuje tiež rozsiahlou plochou pre stanovanie aj pre karavany. V blízkosti kempu sa nachádza obchod aj reštaurácie, a taktiež autobusová zastávka.

Ako priestor na organizovanie remeselných workshopov navrhujeme využiť priestor pre stany, kde by si remeselníci – lektori rozložili stoly a potrebný materiál na učenie. Na ochranu pred dažďom a slnkom poslúžia napríklad tzv. záhradné pártky stany prípadne niektoré remeslá sa môžu učiť aj v spomínaných chatách.

Lektormi remesiel môžu byť rôzni remeselníci z okolia i z celého Slovenska, ktorí by mali záujem predviesť a učiť svoje remeslo. Osloviť by ich s touto ponukou mohla zodpovedná organizácia, napr. ÚĽUV, ktorý zastrešuje množstvo remeselníkov.

Z prieskumu vyplynulo, že najatraktívnejšími remeslami pre generáciu Z sú hrnčiarstvo, výroba keramiky, háčkovanie alebo pletenie, výšivkárstvo, rezbárstvo, medovníkárstvo, kováčstvo. Tieto a aj ďalšie remeslá ako drotárstvo, sklomaliarstvo, čipkárstvo či košíkárstvo by sa dali zahrnúť do ponuky remeselných kurzov v rámci remeselného kempu. Pre lepšiu organizáciu odporúčame vytvoriť kalendár a rozvrh, kedy budú prebiehať jednotlivé remeselné dielne, aby si tak remeselníci aj návštevníci vedeli zariadiť svoj čas strávený v kempe. Najlepším nástrojom by bolo vytvorenie rezervačného systému v rámci webstránky remeselného kempu, kde by sa návštevníci mohli jednoducho prihlásiť na kurz remesla, o ktoré by mali záujem sa učiť. Taktiež by sa týmto spôsobom zistilo, koľko ľudí má o ktoré remeslo záujem, koľko treba zabezpečiť priestoru a materiálu.

Na propagáciu tohto remeselného kempu odporúčame zvoliť vhodnú online reklamu. Samozrejmosťou by malo byť aj vytvorenie kvalitnej webovej stránky spolu s rezervačným systémom a tiež sociálne siete ako Facebook a Instagram s pravidelným pridávaním príspevkov. Odporúčame využiť aj reklamy vo vyhľadávači Google a platenú reklamu na sociálnych sieťach pre dosah na širší okruh potenciálnych návštevníkov.

Takýto prototyp kempu navrhujeme realizovať na viacerých miestach aj v rôznych iných kempoch počas leta.

Záver

Nakoľko sú tradičné remeslá neoddeliteľnou súčasťou nehmotného kultúrneho dedičstva a našej kultúry, problematika tradičných remesiel a ich zachovania pre budúce generácie si vyžaduje osobitný prístup.

Základným cieľom bakalárskej práce bolo na základe prieskumu povedomia o tradičných remeslách u generácie Z navrhnúť odporúčania na ich zatraktívnenie a zvýšenie povedomia o nich.

Na základe výsledkov prieskumu môžeme zhodnotiť, že generácia Z má pozitívny vzťah k téme tradičných remesiel. Takmer všetci poznajú tradičné ľudové remeslá a väčšina mala možnosť si remeslo aj vyskúšať. Z výsledkov prieskumu tiež vyplynulo, že mladí ľudia majú záujem sa tradičnému remeslu priučiť a takisto si vedia predstaviť učenie sa remesla v rámci dovolenky. Väčšina respondentov však považuje tradičné remeslá za málo a nedostatočne propagované, no aj tak sú si vedomí, že tradičné remeslá sú neodmysliteľnou súčasťou našej kultúry a je dôležité ich zachovávať.

Na základe odpovedí a postojov respondentov v realizovanom prieskume sme navrhli odporúčania na zvýšenie povedomia o tradičných remeslách. Jedným z odporúčaní bola lepšia propagácia tradičných remesiel, remeselných podujatí, kurzov a dielní prostredníctvom médií a investovanie financií do online reklamy. Taktiež sme navrhli venovať viac pozornosti téme tradičných remesiel v školách či už formou spolupráce s remeselníkmi alebo organizovania remeselných súťaží. Hlavným návrhom bolo vytvorenie remeselného kempu, ktorý vznikol ako nápad prepojenia témy tradičných remesiel s cestovným ruchom a pre návštevníkov by poskytoval oddych v prírode ako aj rozvoj svojich zručností v podobe učenia sa tradičného remesla.

Zoznam použitej literatúry

1. AUTOCAMPING TURIEC. Autocamping Turiec. [online]. n.d. [cit. 12.5.2023]. Dostupné na: <http://www.autocampingturiec.sk/galeria.html>
2. BOTÍK, Ján a kol. *Encyklopédia ľudovej kultúry Slovenska 2*. Bratislava: Veda, 1995. 418 s. ISBN 80-224-0235-4.
3. DOBROTKOVÁ, Katarína. *Príspevok ku kultúrnemu dedičstvu nášho vidieka*. In *Ekonomika poľnohospodárstva*. Bratislava: Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva, 2008, 8(3), 70-72. ISSN 1335-6186.
4. EUROPEAN CRAFT ORGANIZATION. *About us*. [online]. n.d. [cit. 12.3.2023]. Dostupné na: <https://europeanfolkartandcraft.com/about-efacf/>
5. EURÓPSKA KOMISIA. *Culture and creativity: Kultúrne dedičstvo*. [online]. n.d. [cit. 29.3.2023]. Dostupné na internete: <https://culture.ec.europa.eu/sk/policies/selected-themes/cultural-heritage>
6. EURÓPSKE ĽUDOVÉ REMESLO. *O festivale*. [online]. n.d. [cit. 29.3.2023]. Dostupné na internete: <https://elro.kezmarok.sk/o-festivale/>
7. FESTIVAL ZABUDNUTÝCH REMESIEL. *O festivale*. [online]. 2022 [cit. 31.3.2023]. Dostupné na internete: <https://www.remeselnýfestival.schatmansdorf.sk/o-festivale/>
8. HVIZDOVÁ, Eva. *Kreativita a inovácie v tradičných a ľudovoumeleckých remeslách: cesta na podporu vytvárania pracovných miest formou samozamestnania*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020, 134 s. ISBN 978-80-7380-832-7.
9. JURÁKOVÁ, Beáta – VEREŠOVÁ, Jana. *Ľudové zvyky, tradície a remeslá vo výchove mimo vyučovania*. Bratislava: Metodicko-pedagogické centrum v Bratislave, 2014. 74 s. ISBN 978-80-8052-673-3.
10. KIRIPOLSKÝ, Milan. *Domácka výroba na Slovensku*. In *Remeslo a jarmok na Slovensku: zborník referátov z vedeckej konferencie v rámci projektu Múzeá a etniká, Kežmarok, 10.-11. júl 1997*. Bratislava: Slov. nár. múz, 1998. 90 s. ISBN 80-8060-003-1.
11. KMECO, Ľubomír. *Využitie kultúrneho dedičstva v cestovnom ruchu: (rukoväť k predmetu Dejiny kultúry)*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, Ekonomická fakulta v Banskej Bystrici, 2006, 103 s. ISBN 80-8083-245-5.

12. *Koncepcia starostlivosti o tradičnú ľudovú kultúru*. [online]. 2007 [cit. 30.3.2023]. Dostupné na: <https://www.ludovakultura.sk/wp-content/uploads/2017/09/2-1-4-Koncepcia-starostlivosti-o-TLK.pdf>
13. KONÍČKOVÁ, Jaroslava. *Aká je generácia Z?*. [online]. n.d. [cit. 30.4.2023]. Dostupné na: <https://eduworld.sk/cd/jaroslava-konickova/325/aka-je-generacia-z>
14. KOTRADYOVÁ, Veronika., BORYSKO, Wanda. *Prvky tradičného remesla ako inšpirácia moderného dizajnu a podnet pre regionálny rozvoj optikou odborníkov, výrobcov a užívateľov*. In Slovenský národopis, 69 (1), 61–84. 2021
15. KRŇÁČOVÁ, Zuzana. *Využitie remeselnej výroby vo vidieckom cestovnom ruchu*. In *Ekonomická revue cestovného ruchu = Economic review of tourism = Zeitschrift für Tourismuswirtschaft*. Banská Bystrica: Ekonomická fakulta Univerzity Mateja Bela, 2001, 34(3), 151-159. ISSN 0139-8660.
16. LENOVSÝ, Ladislav. *Cestovný ruch a kultúrne dedičstvo: (učebné texty k vybraným problémom)*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2008. 168 s. ISBN 978-80-8094-229-8.
17. ĽUDOVÉ REMESLÁ. *Náš cieľ*. [online]. 2023b. [cit. 30.3.2023]. Dostupné na internete: <https://www.ludoveremesla.org/kontakt>
18. ĽUDOVÉ REMESLÁ. *Podujatia*. [online]. 2023a. [cit. 30.3.2023]. Dostupné na internete: <https://www.ludoveremesla.org/podujatia>
19. MAJLING, Vojtech. *Ľudové remeslá na Slovensku*. Banská Bystrica: TRIAN, 2003. 160 s. ISBN 80-88945-70-4.
20. MICHALIDES, Pavol. *Umelecké remeslá na Slovensku*. Bratislava: Tatran, 1980. 229 s.
21. MIKOLAJ, Dušan. *Od pôvodného k pôvodnému: chvála tradičného remesla*. Bratislava: ÚĽUV, 1996. 48 s. ISBN 80-967596-1-2.
22. MINISTERSTVO KULTÚRY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Nehmotné kultúrne dedičstvo a tradičná ľudová kultúra*. [online]. 2020. [cit. 29.3.2023]. Dostupné na: <https://www.culture.gov.sk/posobnost-ministerstva/kulturne-dedicstvo/nehmotne-kulturne-dedicstvo-kulturno-osvetova-cinnost/>
23. MINISTERSTVO KULTÚRY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Slovensko predkladá historicky prvý zápis do Zoznamu dobrých praktík UNESCO. O zápis sa uchádza Škola remesiel ÚĽUV*. [online]. 2023. [cit. 12.3.2023]. Dostupné na: <https://www.culture.gov.sk/ministerstvo/medialny-servis/aktuality-ministerstva->

- kultury/slovensko-predklada-historicky-prvy-zapis-do-zoznamu-dobrych-praktik-unesco-o-zapis-sa-uchadza-skola-remesiel-uluv/
24. MINISTERSTVO KULTÚRY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Správa o činnosti a hospodárení Ústredia ľudovej umeleckej výroby za rok 2021*. [online]. 2022 [cit. 30.3.2023]. Dostupné na internete: https://www.culture.gov.sk/wp-content/uploads/2022/04/USTREDIE-LUDOVEJ-UMELECKEJ-VYROBY_VS-za-rok-2021_final.pdf
 25. PALENČÍKOVÁ, Zuzana – CSAPÓ, János. *Creative tourism as a new tourism product in Slovakia: the theoretical and practical analysis of creative tourism: formation, importance, trends*. Nitra: Constantine the Philosopher University in Nitra, Faculty of Central European Studies, 2021. Europica varietas, No. 146. 135 s. ISBN 978-80-558-1676-0.
 26. PALIČKOVÁ-PÁTKOVÁ, Jarmila. *Ľudová výroba na Slovensku*. Bratislava: Veda, 1992. Klenotnica Slovenskej ľudovej kultúry, 19. zv, populár.-ved.ed. Národopisného ústavu SAV. 221 s. ISBN 80-224-0097-1.
 27. PROFIL SLOVENSKEJ KULTÚRY. *Tradičná nehmotná kultúra*. [online]. n.d. [cit. 29.3.2023]. Dostupné na internete: <https://profil.kultury.sk/sk/tradicna-nehmotna-kultura/>
 28. *Remeslo so značkou ÚĽUV*. Bratislava: Ústredie ľudovej umeleckej výroby, 2020. 83 s. ISBN 978-80-89639-66-3.
 29. RICHARDS, Greg. Cultural tourism: A review of recent research and trends. [elektronický zdroj]. In *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 36, 12-21. 2018. [cit. 29.3.2023]. Dostupné na internete: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1447677018300755>
 30. RICHARDS, Greg. *What is Cultural Tourism?* [elektronický zdroj]. In van Maaren, A. (ed.) *Erfgoed voor Toerisme. Nationaal Contact Monumenten*. 2003. [cit. 29.3.2023]. Dostupné na internete: https://www.researchgate.net/publication/324031354_What_is_Cultural_Tourism
 31. SLOVENSKÝ ĽUDOVÝ UMELECKÝ KOLEKTÍV. *Postup pri predkladaní návrhov na zápis*. [online]. 2023b. [cit. 12.3.2023]. Dostupné na: <https://www.ludovakultura.sk/zoznamy-nkd-slovenska/reprezentativny-zoznam-nehmotneho-kulturneho-dedictva-slovenska/postup-pri-predkladani-navrhov-na-zapis/>

32. SLOVENSKÝ ĽUDOVÝ UMELECKÝ KOLEKTÍV. *Reprezentatívny zoznam nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska*. [online]. 2023a. [cit. 12.3.2023]. Dostupné na: <https://www.ludovakultura.sk/zoznamy-nkd-slovenska/reprezentativny-zoznam-nehmotneho-kulturneho-dedicstva-slovenska/prvky-zapisane-v-reprezentativnom-zozname-nkd-slovenska/>
33. ŠEVČOVIČOVÁ, Zuzana. *Generácia Z – Kto je Gen Z?*. In *ecake.sk* [online]. n.d. [cit. 10.5.2023]. Dostupné na: <https://www.ecake.sk/spoznajte-generaciu-z-kto-je-gen-z/>
34. ŠPIESZ, Anton. *Remeslá, cechy a manufaktúry na Slovensku: 15.-19. storočie*. 2. vyd. Bratislava: Perfekt, 2021. 287 s. ISBN 978-80-8226-012-3.
35. ÚĽUV. *Členstvo ÚĽUV v medzinárodných organizáciách*. [online]. n.d.c. [cit. 21.3.2023]. Dostupné na internete: <https://uluv.sk/o-nas/clenstvo-uluv-v-medzinarodnych-organizaciach/>
36. ÚĽUV. *O Ústredí ľudovej umeleckej výroby*. [online]. n.d.a. [cit. 21.3.2023]. Dostupné na internete: <https://uluv.sk/o-nas/>
37. ÚĽUV. *Štatút Ústredia ľudovej umeleckej výroby*. [online]. n.d.d. [cit. 21.3.2023]. Dostupné na internete: <https://uluv.sk/o-nas/povinne-info/zakladne-dokumenty/statut-ustredia-ludovej-umeleckej-vyroby/>
38. ÚĽUV. *Výrobcovia*. [online]. n.d.b. [cit. 21.3.2023]. Dostupné na internete: <https://uluv.sk/vyrobcovia/>
39. UNESCO. *Unesco in brief*. [online]. n.d. [cit. 12.3.2023]. Dostupné na: <https://www.unesco.org/en/brief>
40. UNESCO.SK. *Nehmotné kultúrne dedičstvo na Slovensku*. [online]. n.d. [cit. 12.3.2023]. Dostupné na: <http://www.unesco.sk/nehmotne-kulturne-dedicstvo-SR>
41. WORLD CRAFTS COUNCIL EUROPE. *What we do*. [online]. 2023. [cit. 30.3.2023]. Dostupné na internete: <https://wcc-europe.org/about-us/>
42. WORLD CRAFTS COUNCIL. *About* [online]. n.d. [cit. 30.3.2023]. Dostupné na internete: <https://www.wccinternational.org/about>
43. ZUSKINOVÁ, Iveta. *Možnosti využitia prvkov ľudovej kultúry v cestovnom ruchu*. In *Kultúra a cestovný ruch: Zborník z vedeckej konferencie*. Banská Bystrica: Ekonomická fakulta UMB, 2001, 174 s. ISBN 80-8055-507-9.

Prieskum povedomia generácie Z o tradičných remeslách

Vážení respondenti,

som študentkou bakalárskeho ročníka Ekonomickej univerzity v Bratislave a v rámci svojej záverečnej práce sa venujem tradičným ľudovým remeslám. Chcela by som Vás poprosiť o vyplnenie tohto dotazníka, ktorého cieľom je prieskum povedomia o tradičných slovenských remeslách u generácie Z.

Dotazník je anonymný a jeho výsledky budú použité výlučne na spracovanie výskumu k bakalárskej práci. Odpovedajte prosím úprimne, na otázky neexistuje správna alebo nesprávna odpoveď.

Ďakujem vopred za Váš čas
Kristína Ligačová

Otázka č. 1: Zaujíma Vás téma tradičných remesiel? *

- Áno
- Nie
- Neviem

Otázka č. 2: Poznáte nejaké slovenské tradičné remeslá? *

- Áno
- Nie

Otázka č. 3: Ktoré z remesiel sú Vám známe, prípadne ste o nich počuli? (možnosť označiť viac odpovedí)

- Čipkárstvo
- Drotárstvo
- Háčkovanie / pletenie
- Hrnčiarstvo
- Keramika / majolika / džbankárstvo
- Košíkárstvo, výroba z prírodných pletív
- Kováčstvo
- Kožušníctvo
- Medovníkárstvo
- Modrotlačiarstvo

- Rezbárstvo
- Sklárstvo
- Sklomaliarstvo
- Spracovanie kože, ševcovstvo, brašnárstvo
- Tkáčstvo
- Výroba kraslíc
- Výšivkárstvo
- Iné: _____

Otázka č. 4: Kde ste sa o tradičných remeslách dozvedeli? (možnosť označiť viac odpovedí)

- V škole
- V rodine, od známych
- V médiach
- Na výstavách v múzeách / galériach
- Na kultúrnom podujatí, festivale
- Iné: _____

Otázka č. 5: Videli ste nejaké tradičné remeslo naživo, prípadne ste si ho vyskúšali? *

- Áno, aj som si remeslo vyskúšal
- Videl som, ale neskúsil som si ho
- Nevidel som, ani som si neskúsil žiadne remeslo
- Sám sa venujem niektorému z remesiel

Otázka č. 6: Ak ste mali možnosť vyskúšať si remeslo, ktoré z uvedených remesiel to bolo? (možnosť označiť viac odpovedí)

- Čipkárstvo
- Drotárstvo
- Háčkovanie / pletenie
- Hrnčiarstvo
- Keramika / majolika / džbankárstvo
- Košíkárstvo, výroba z prírodných pletív
- Kováčstvo

- Kožušníctvo
- Medovníkárstvo
- Modrotlačiarstvo
- Rezbárstvo
- Sklárstvo
- Sklomaliarstvo
- Spracovanie kože, ševcovstvo, brašnárstvo
- Tkáčstvo
- Výroba kraslíc
- Výšivkárstvo
- Iné:_____

Otázka č. 7: Kde ste mali možnosť vyskúšať si dané remeslo/á? (možnosť označiť viac odpovedí)

- Na kultúrnom podujatí, festivale
- Na kurze, workshope
- V múzeu / galérii / skanzene
- Priamo u remeselníka v dielni
- V škole
- Doma / v rodine

Otázka č. 8: Chceli by ste sa nejaké remeslo naučiť? *

- Áno
- Nie

Otázka č. 9: Ak ste v predchádzajúcej otázke označili možnosť "nie", uveďte prosím dôvod:

Otázka č. 9: Ak by ste sa mohli naučiť 3 remeslá, ktoré by ste si vybrali? *

- Čipkárstvo
- Drotárstvo
- Háčkovanie / pletenie

- Hrnčiarstvo
- Keramika / majolika / džbankárstvo
- Košíkárstvo, výroba z prírodných pletív
- Kováčstvo
- Kožušníctvo
- Medovníkárstvo
- Modrotlačiarstvo
- Rezbárstvo
- Sklárstvo
- Sklomaliarstvo
- Spracovanie kože, ševcovstvo, brašnárstvo
- Tkáčstvo
- Výroba kraslíc
- Výšivkárstvo
- Iné: _____

Otázka č. 11: Navštívili ste nejaký festival zameraný na prezentáciu tradičných remesiel?

Ak áno, ktorý? (možnosť označiť viac odpovedí) *

- Dni majstrov ÚĽUV v Bratislave
- Festival Európske ľudové remeslo v Kežmarku
- Festival zabudnutých remesiel v Smoleniciach
- Festival Ľudové umelecké remeslá v mestách Piešťany, Senec, Skalica, Štrbské Pleso, Topoľčany
- Iný mestský jarmok / trh / Dni mesta, na ktorom sa prezentovali tradičné remeslá
- Iný folklórny festival (Východná, Heľpa, Detva, Terchová, Myjava,...)
- Nenavštívil som žiaden takýto festival

Otázka č. 12: Zahrnuli by ste skúšanie tradičného remesla/ remeselný kurz/ workshop či návštevu ľudového remeselníka do svojho dovolenkového/ prázdninového plánu? *

- Áno
- Skôr áno
- Skôr nie
- Nie

Otázka č. 13: Ako by sa Vám páčil nápad vytvorenia remeselného kempu s možnosťou skúšania rôznych remesiel a s možnosťou ubytovania? *

- 1 (vôbec)
- 2
- 3
- 4
- 5 (veľmi)

Otázka č. 14: Páčia sa Vám tradičné remeselné výrobky? Čo si myslíte o tradičných umeleckých výrobkoch? (možnosť označiť viac odpovedí) *

- Páčia sa mi
- Nepáčia sa mi
- Neviem
- Sú nepraktické
- Sú nemoderné
- Sú príliš drahé
- Oceňujem ručnú prácu remeselníkov

Otázka č. 15: Uved'te naokoľko súhlasíte s výrokom "Tradičné ľudové remeslá sú dôležitou súčasťou našej kultúry a kultúrneho dedičstva, a preto by sa mali zachovávať pre budúce generácie." *

- Úplne súhlasím
- Skôr súhlasím
- Skôr nesúhlasím
- Úplne nesúhlasím

Otázka č. 16: Vedeli ste, že slovenské remeslá drotárstvo a modrotlač sú zapísané na svetovom zozname nehmotného dedičstva ľudstva UNESCO?

- Áno, vedel som o tom
- Nie, nevedel som o tom

Otázka č. 17: Poznáte / počuli ste už o ÚĽUV-e (Ústredie ľudovej umeleckej výroby) a jeho aktivitách?

- Áno
- Nie

Otázka č. 18: ÚĽUV je národná kultúrna inštitúcia, ktorej cieľom je ochrana tradičných remesiel na Slovensku. Okrem mapovania tradičných remesiel, výskumnej, výstavnej činnosti, a podpory ľudových výrobcov sa venuje aj vzdelávaniu novej generácie remeselníkov. Vedeli ste o možnosti absolvovať kurzy rôznych tradičných remesiel v regionálnych centrách ÚĽUV-u (v Bratislave, Banskej Bystrici, Košiciach) pod názvom škola remesiel? *

- Áno, aj som sa kurzu už zúčastnil
- Áno, počul som o tom, ale nezúčastnil som sa kurzu
- Nie, nevedel som o tom

Otázka č. 19: Stretli ste sa už s reklamou na tradičné ľudové remeslo/ remeselné podujatie/ kurz/ dielňu? Ak áno, kde? *

- Televízia/rádio
- Tlač
- Sociálne siete
- Nevidel som reklamu súvisiacu s tradičnými remeslami

Otázka č. 20: Je podľa Vás téma tradičných remesiel v súčasnosti atraktívna? *

- Áno
- Skôr áno
- Skôr nie
- Nie

Otázka č. 21: Myslíte si, že sú tradičné remeslá dostatočne propagované? *

- Áno
- Skôr áno
- Skôr nie
- Nie

Otázka č. 22: Čo by podľa Vás mohlo pomôcť zatraktívneniu remesiel? Uved'te ak máte nejaký nápad na ich lepšiu propagáciu:

Otázka č. 23: Uved'te Vaše pohlavie: *

- Muž
- Žena

Otázka č. 24: Z ktorého kraja pochádzate? *

- Bratislavský
- Trnavský
- Trenčiansky
- Nitriansky
- Žilinský
- Banskobystrický
- Prešovský
- Košický

Otázka č. 25: Uved'te Váš vek: *
